

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

IAS 1

Punkt 113 och 116

- *betydande bedömningar och osäkerheter i uppskattningar*

Magisteruppsats i företagsekonomi
Externredovisning
Höstterminen 2008

Handledare:
Jan Marton
Anna-Karin Pettersson

Författare:
Anna Ericsson 850728
Jennie Kullberg 820310

Förord

Våra två handledare Anna-Karin Pettersson och Jan Marton skall ha stort tack för en mycket bra vägledning under resans gång. Särskilt tack skall riktas mot Jan som kom med idén till ämnet och tagit sig tid att hjälpa oss med den statistiska delen i uppsatsen.

Vår opponentgrupp skall även de ha ett stort tack. Det har varit två mycket värdefulla möten med viktig konstruktiv kritik.

Göteborg den 9 januari 2009

Anna Ericsson

Jennie Kullberg

Sammanfattning

Uppsatsens titel: IAS 1 punkt 116 och 113 –betydande bedömningar och osäkerheter i uppskattningar.

Författare: Anna Ericsson och Jennie Kullberg

Handledare: Jan Marton och Anna-Karin Pettersson

Bakgrund och problem: IAS 1 innehåller krav på att företag skall lämna upplysningar om de viktigaste bedömningar företag gör vid tillämpning av dess redovisningsprinciper samt viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar. Detta krav innefattas av punkterna 113 och 116. Information av denna typ är för företag en balansgång mellan öppenhet och att kunna behålla konkurrensfördelar. Kravet var efter implementeringen av IFRS år 2005 nytt för svenska noterade bolag. Det förekommer mer eller mindre lyckade försök att förverkliga tanken bakom upplysningskravet. Ett problem för företag kan vara att kartlägga vad som egentligen utgör ett osäkert antagande.

Syfte: Uppsatsens syfte är att kartlägga de områden gällande IAS 1 punkt 113 och 116 som företag upplyser om. Vidare är syftet att få en bild av omfattningen och placeringen utav dessa upplysningar. Uppsatsen skall också redogöra för eventuella variationer som kan finnas mellan företag inom samma bransch samt mellan två olika branscher. De två branscher som undersöks är industri- och finansbranschen.

Avgränsningar: Undersökningen är avgränsad till de företag inom Finans- och Industrisektorn listade på Stockholmsbörsen per den 16 november 2008, vilka i sin redovisning skall följa IFRS samt har ett räkenskapsår som sammanfaller med kalenderåret 2007.

Metod: Uppsatsen bygger på en kvantitativ metod där 109 stycken årsredovisningar har undersökts. Denna undersökning gav material som användes för den statistiska analysen där det prövades för signifikanta skillnader. Studiens urval är de två branscherna industri och finans vilka är indelade på Stockholmsbörsen. Den information som insamlats överfördes till en av oss utvecklad mall.

Resultat och slutsatser: Vad gäller placeringen av upplysningarna fann vi ingen signifikant skillnad om denna fanns bland redovisningsprinciperna eller i enskild not. En anledning till detta kan vara att IAS 1 punkt 113 tillåter placering både bland redovisningsprinciper och noter. Vi är dock av uppfattningen att placering i enskild not är optimalt. De områden företagen tenderar att oftast upplysa om är exempelvis nedskrivning av goodwill samt uppskjutna skattefordringar/skulder. Det föreligger en signifikant skillnad mellan branscherna med avseende på omfattning och hur ofta företagen upplyser inom vissa områden. Genomgående dominerar industribranschen vad gäller medelantalet ord och upplysningsområden. Vi ser därför företagen inom finans som mer restriktivt inställda till upplysningskraven. Vi har också dragit slutsatsen att företagen inom industribranschen anser att upplysningskraven är viktigare än företagen inom finansbranschen. Vidare dominerar också de större företagen inom de båda branscherna vad gäller föregående.

Förkortningslista

<i>BC</i>	Basis for conclusions
<i>IASB</i>	International Accounting Standards Board
<i>IASC</i>	International Accounting Standards Committee
<i>IAS</i>	International Accounting Standard
<i>IFRS</i>	International Financial Reporting Standard
<i>RR</i>	Rekommendation från Redovisningsrådet

Begrepp

IASB's Föreställningsram Ger vägledning för redovisning, framställd i enlighet med IFRS.

IAS 1 Utformning av finansiella rapporter Tvingande regler vilka behandlar utformning av finansiella rapporter.

IAS 1 punkt 113

Punkten lyder enligt följande:

Ett företag skall i sammanställningen över betydande redovisningsprinciper eller i andra noter upplysa om de bedömningar företagsledningen har gjort, förutom dem som innefattar uppskattningar (se punkt 116), när den har tillämpat företagets redovisningsprinciper, som har den mest betydande effekten på de redovisade beloppen i de finansiella rapporterna.

Observera att denna punkt från och med Januari 2009 benämns punkt 122.

IAS 1 punkt 116

Punkten lyder enligt följande:

Ett företag skall i noterna lämna upplysning om de viktigaste antagandena om framtiden och andra viktiga källor till osäkerheter i uppskattningar på balansdagen, som innebär en betydande risk för en väsentlig justering av de redovisade beloppen för tillgångar och skulder under nästkommande räkenskapsår. När det gäller dessa tillgångar och skulder skall noterna innefatta uppgifter om

a) deras karaktär, och

b) deras redovisade värde per balansdagen

Observera att denna punkt från och med Januari 2009 benämns punkt 125

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemdiskussion.....	2
1.3 Problemformulering.....	3
1.4 Syfte.....	3
1.5 Avgränsning.....	3
1.6 Fortsatt disposition	4
2. Metod	5
2.1 Uppsatsens undersökningsupplägg	5
2.2 Val av metod.....	5
2.3 Urval	6
2.4 Bortfall.....	7
2.5 Tillvägagångssätt	7
2.6 Informationsinsamling.....	9
2.7 Metod för statistiskt resultat och analys	9
2.8 Trovärdighet	10
2.8.1 Reliabilitet	10
2.8.2 Validitet.....	11
3. Referensram	12
3.1 Begreppet rättvisande bild	12
3.2 Upplysningar	13
3.2.1 Informationsasymmetri	13
3.2.2 Transparens	14
3.2.3 Kostnad – Nyta.....	14
3.3 Tidigare studier.....	15
3.4 IAS 1	16
3.4.1 Punkt 113.....	17
3.4.2 Punkt 116.....	17
3.5 Berörda standarder.....	19
3.5.1 Immateriella tillgångar och goodwill	19
3.5.2 Uppskjuten skatt.....	20
3.5.3 Finansiella tillgångar, skulder och instrument	20

3.5.4 Pensionsåtaganden	21
3.5.5 Avsättningar	21
4. Empiri/Analys	23
4.1 Placering av upplysningar	23
4.1.2 Placering av upplysningar – jämförelse mellan Industri och Finans	23
4.1.3 Placering av upplysningar inom industri.....	24
4.1.4 Placering av upplysningar inom Finans	25
4.2. Upplysningarnas omfattning – jämförelse <i>mellan</i> Industri och Finans	25
4.2.1 Medelantalet upplysningsområden – jämförelse <i>mellan</i> Industri och Finans	28
4.2.2 Medelantalet ord – jämförelse <i>mellan</i> Industri och Finans	29
4.3 Upplysningarnas omfattning – jämförelse <i>inom</i> branscherna Industri och Finans	30
4.3.1 Medelantalet upplysningsområden <i>inom</i> Industri och Finans.....	32
4.3.2 Medelantalet ord <i>inom</i> Industri och Finans	33
5. Slutsats	35
5.1 Inledning	35
5.1.1 Placering av upplysningar	35
5.1.2 Medelantalet områden	35
5.1.3 Medelantalet ord.....	37
5.2 Förslag till framtida studier	37
Källförteckning	38
Böcker.....	38
Artiklar och tidskrifter	38
Redovisningsstandarder.....	39
Webbadresser.....	39
Bilagor	40
Bilaga 1- Kruskall-Wallis Test- Variationer inom Industri.....	40
Bilaga 2- Kruskall-Wallis Test- Variationer inom Finans.....	40
Bilaga 3- Kruskall-Wallis Test- Skillnad mellan företagens storlek avsett bransch.	41
Bilaga 4- Mann- Whitney Test- Skillnad mellan branscher oavsett storlek.....	41
Bilaga 5- Mann-Whitney Test- Skillnader mellan branscher.....	42
Bilaga 6- Företagen som innefattas av studien	44

1. Inledning

Detta avsnitt inleder uppsatsen genom att först beskriva en bakgrund tillhörande uppsatsens ämne. Efter detta följer en problemdiskussion som smalnar av i uppsatsens huvudsakliga forskningsfrågor. Vidare redogörs syftet med uppsatsen samt den avgränsning författarna gjort.

1.1 Bakgrund

Kapitalmarknaden och det ekonomiska utbytet mellan världens länder har ökat, vilket bidragit till ett behov av att kunna jämföra företag från olika länder. Ett behov av ett likartat redovisningssystem är därför av betydelse. År 1973 bildades IASC, en privat organisation som arbetar för en harmoniserad redovisning. IASC gav ut redovisningsstandarder som benämndes IAS. I samband med att allt fler länder började tillämpa IAS på 1990-talet genomfördes en omorganisering av IASCs organisation bland annat för att öka sin konkurrenskraft och säkerställa sitt oberoende. Denna omorganisering medförde att IASC år 2001 bytte namn till det vi idag benämner IASB. Dess standarder benämns numera IFRS.¹

År 2002 beslutade EU att samtliga noterade bolag inom unionen, från och med år 2005, skall upprätta sina koncernredovisningar i enlighet med de standarder som antagits av EU-kommissionen.² Denna omställning kom att bli stor för många av företagen. En av orsakerna är att många av företagen övergått från ett regelbaserat system till IFRS, som är ett principbaserat system. Principbaserade system ställer högre krav på företagen vid utformandet av de finansiella rapporterna. I IFRS finns exempelvis inga mallar för hur de finansiella rapporterna skall vara utformade.³ Däremot anges i IAS 1 den minimiinformation som de finansiella rapporterna skall innehålla. Informationen anses dock inte vara så specificerad att den ger tillräcklig vägledning för att kunna göra de finansiella rapporterna jämförbara.⁴ Standarden utgår istället från de redovisningsprinciper som framgår av IASBs föreställningsram för finansiella rapporter. Redovisningsprinciperna skall beaktas i varje standard. IASB definierar målen med redovisningen, därefter är det upp till företagen själva att uppnå dessa mål vilket i sin tur kräver professionella bedömningar, tolkningar och uppskattningar av företagen. Detta är varför IFRS ställer höga krav gällande upplysningar. Genom att bedömningar tillåts kan relevanta belopp redovisas men på bekostnad av tillförlitlighet. Det är därför ofta svårt för läsaren att veta vad som ligger till grund för belopp i redovisningen.⁵

IAS 1 innehåller krav på att företag skall lämna upplysningar om de viktigaste bedömningar företag gör vid tillämpning av dess redovisningsprinciper samt viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar. Kravet var efter implementeringen av IFRS år 2005 nytt för svenska noterade bolag, eftersom RR 22 vilken baseras på IAS 1, inte innehöll dessa krav.⁶ Genom att företag lämnar upplysningar gällande ovanstående uppmärksammas läsaren bland annat på de belopp som är föremål för betydande bedömningar eller belopp som innehåller osäkerhet i uppskattningar.⁷

¹ Marton Jan et al., *IFRS-i teori och praktik* (Bonnier Utbildning 2008)

² Smith Dag, *Redovisningens språk* (Studentlitteratur 2006)

³ Marton Jan et al., *IFRS-i teori och praktik*

⁴ Buisman Jan, "Första erfarenheterna av IFRS", *Balans* 5, (2006)

⁵ Marton Jan et al., *IFRS-i teori och praktik*

⁶ Buisman Jan, "Första erfarenheterna av IFRS"

⁷ Marton Jan et al., *IFRS-i teori och praktik*

1.2 Problemdiskussion

De noterade företagen inom EU har genomgått en stor förändring sedan kravet på att upprätta koncernredovisning i enlighet med IFRS introducerats. Trots denna arbetsamma omställning har företag lyckats förbättra sina årsredovisningar i den bemärkelsen att de lämnar ut betydligt mer information än tidigare. Vissa områden har dock ett behov av förbättringar, däribland osäkerheter i uppskattningar och betydande bedömningar.⁸ Processen att upprätta redovisning är i många fall beroende av professionella bedömningar. Bedömningar förekommer även när ett visst område är reglerat av en standard, exempelvis att avskrivning skall göras på fastigheter. I ett sådant fall ges utrymme åt bedömning gällande fastighetens nyttjandeperiod samt restvärde. Ytterligare exempel på bedömningar är frågan om en post skall kostnadsföras eller balanseras vilka kan vara beroende av kritiska antaganden huruvida investeringen kommer att generera framtida ekonomiska fördelar eller inte. Även om det finns ett regelverk för företagen att utgå ifrån är det fortfarande många redovisningsbeslut som är oreglerade.⁹

IAS 1 punkt 113 kräver att företag skall upplysa om de bedömningar som gjorts av företagsledningen och har en betydande effekt på de finansiella rapporterna. Företagen skall också enligt punkt 116 upplysa om de viktigaste antagandena om framtiden samt källor till osäkerheter i uppskattningar. Vidare står i denna punkt angivet att upplysning om de osäkra uppskattningarna skall innefatta uppgifter om deras karaktär och dess redovisade värde på balansdagen.¹⁰ De antaganden och uppskattningar avseende punkt 116 kräver företagsledningens svåraste, mest subjektiva och mest komplexa bedömningar.¹¹ Några få exempel följer punkterna men mer exakt specificerat om var eller hur upplysningarna skall nämnas framgår inte av de båda punkterna.

IAS 1 saknar en systematisk översikt vilket gör standarden svårtolkad, inte minst för företagen. Det föreligger därför ett problem i den bemärkelse att företagen inte helt tydligt kan utläsa *hur* de skall redovisa eller *vilka* områden som är berörda av punkterna 113 och 116 då bara ett fåtal exempel ges. Det har konstaterats att få företag hade lämnat upplysning angående dessa punkter i årsredovisningar gällande år 2006.¹² En svårhet för företagen är att veta i vilken omfattning de skall upplysa om utförda bedömningar eller osäkerheter i uppskattningar för att kravet skall anses vara uppfyllt. Ett annat problem för företag kan också vara att kartlägga vad som egentligen utgör ett osäkert antagande. Detta medför en variation i upplysningarna och jämförbarheten mellan olika företag kan ifrågasättas.¹³ Denna problematik är en bidragande orsak till att transparens i årsredovisningarna inte blir vad IFRS syftar till. Hittills har IFRS regelverk inte inneburit en ökad transparens i företagen och kommer enligt Oxelheim sannerligen inte att göra det heller.¹⁴

Flera företag underskattar den tid och de resurser som krävs för att upprätta en redovisning enligt IFRS. En traditionell svensk årsredovisning inbegriper noter vilka mest varit en förklaring till ändringar mellan balansdagar. IFRS kräver information av mer strategisk karaktär, exempelvis vilka antaganden som ligger bakom en nedskrivningsprövning av

⁸ Buisman Jan, "Första erfarenheterna av IFRS",

⁹ Deegan Craig, Unerman Jeffrey, *Financial Accounting Theory*, (Mc Graw Hill Education 2006)

¹⁰ FAR SRS Förlag, *Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS*, IAS 1 punkt 116 och 113, (FAR SRS Förlag AB 2008)

¹¹ IAS 1 punkt 118

¹² Edlund & Anrell, "Andra året med IFRS", KPMG Forefront 1, (2007)

¹³ Buisman Jan, "Första erfarenheterna av IFRS"

¹⁴ Oxelheim Lars, "Ingen indikation på ökad transparens", *Balans 4*, (2006)

goodwill. Information av denna typ är en balansgång mellan öppenhet och att kunna behålla konkurrensfördelar.¹⁵

Med utgångspunkt från diskussionen ovan finner vi det intressant att undersöka huruvida upplysningar kring bedömningar samt antaganden och osäkerhet i uppskattningar hanterats av företag samt om det förekommer variationer i denna hantering.

1.3 Problemformulering

Vi har i denna uppsats för avsikt att svara på följande frågor avgränsade till företag inom industri- och finansbranschen.

- Vilka områden gällande IAS 1 punkt 113 och 116 upplyser företag inom industri- och finansbranschen om, hur omfattande är upplysningarna samt var i årsredovisningen placeras dessa upplysningar?
- Vilka variationer förekommer mellan företagen i samma bransch och mellan de två olika branscherna gällande föregående frågeställning?

1.4 Syfte

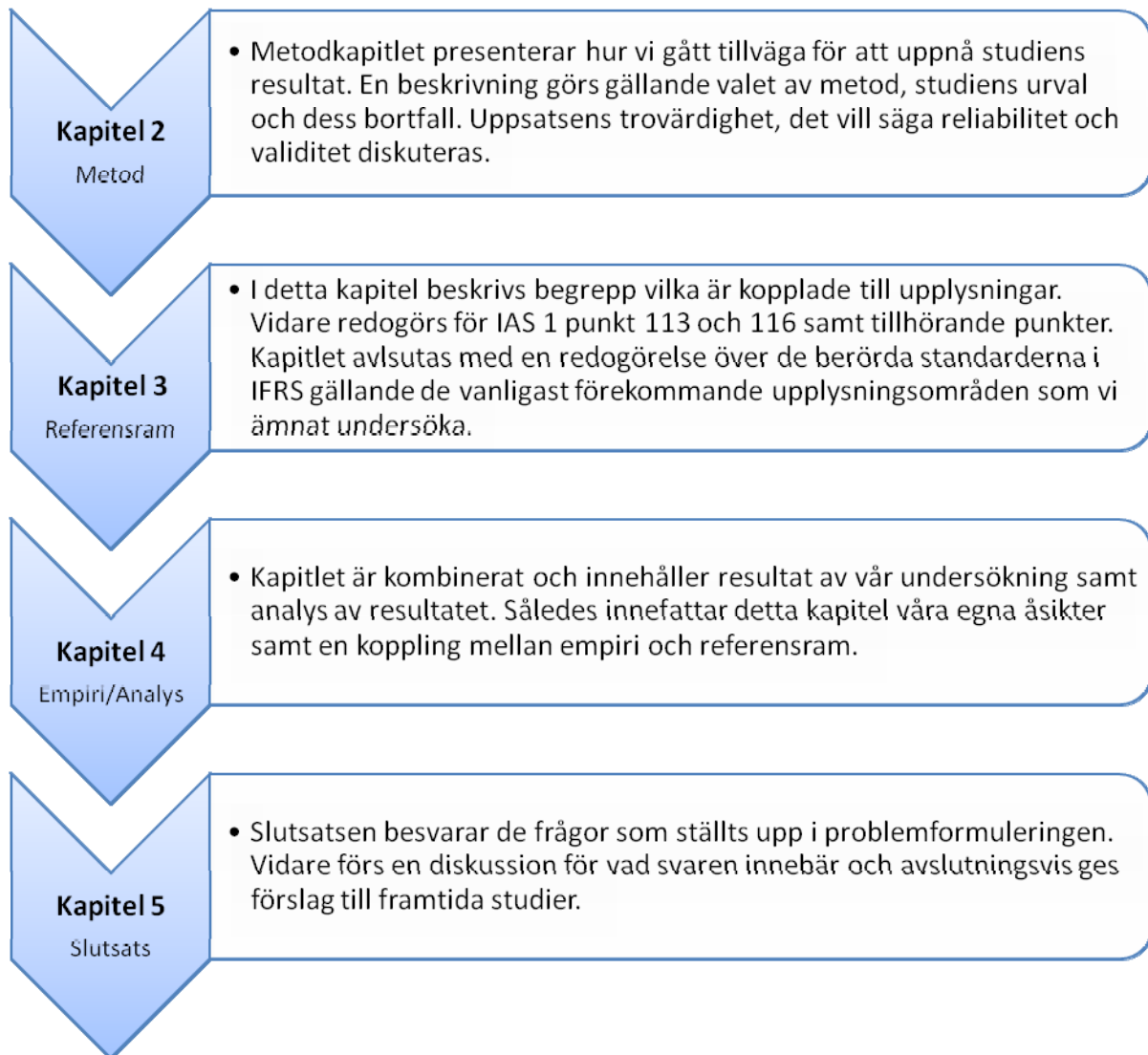
Syftet med vår uppsats är att kartlägga de områden gällande IAS 1 punkt 113 och 116 som företag upplyser om samt att få en bild av omfattningen och placeringen utav dessa upplysningar. Vidare är syftet med undersökningen att redogöra för eventuella variationer som kan finnas mellan företag inom industri- respektive finansbranschen och mellan dessa två branscher.

1.5 Avgränsning

Vi har avgränsat vår undersökning till de företag inom Finans- och Industrisektorn listade på Stockholmsbörsen per den 16 november 2008, vilka i sin redovisning skall följa IFRS samt har ett räkenskapsår som sammanfaller med kalenderåret 2007.

¹⁵ Buisman Jan, "Första erfarenheterna av IFRS"

1.6 Fortsatt disposition

2. Metod

I detta avsnitt beskrivs den metod som ligger till grund för uppsatsen. Vägen till det urval av företag vilka undersökningen bygger på beskrivs. Vidare redogörs för tillvägagångssättet vid informationsinsamling där vi utformat en undersökningsmall samt kodningsnyckel. Avslutningsvis diskuteras uppsatsens reliabilitet samt validitet.

2.1 Uppsatsens undersökningsupplägg

Det finns två olika undersökningsuppläggningar, extensiv eller intensiv. Den senare kännetecknas av att studien går på djupet medan en extensiv uppläggning går på bredden. Hur vi vill närma oss den företeelse som skall studeras är relaterat till djup. Bredd säger något om hur många undersökningsenheter vi vill uttala oss om. En intensiv uppläggning karakteriseras av att vi går på djupet med några få enheter medan extensiv uppläggning arbetar med stora urval enheter. Valet av undersökningens upplägg blir det som lämpar sig bäst för studiens problemformulering.¹⁶ Vår problemformulering innefattar bland annat en kartläggning av vilka områden företag upplyser om, gällande betydande bedömningar och osäkerheter i uppskattningar enligt IAS 1 punkt 113 och 116. Syftet är således inte att gå in på djupet i några få företags årsredovisningar varför vår undersökning har ett extensivt upplägg. Problemformuleringen kräver att vi arbetar med många enheter, det vill säga undersöker flera företags årsredovisningar, för att erhålla den kartläggning vi önskar. Extensiva undersökningar lämpar sig särskilt väl när vi med undersökningen vill få fram skillnader och likheter mellan flera enheter samt om önskan är att utforska samband mellan olika förhållanden.¹⁷ Detta stämmer väl in med vårt syfte att undersöka möjliga variationer mellan två branscher och företag inom samma bransch.

2.2 Val av metod

Forskningsmetoden kan vara antingen kvalitativt eller kvantitativt inriktad. Förenklat kan sägas att dessa benämningar syftar på hur den information som inhämtas bearbetas och analyseras.¹⁸ Att välja metod handlar om att utforma ett verktyg som tar fram de uppgifter som undersökningen behöver för att kunna svara på problemformuleringen. En kvantitativ metod fungerar bäst när målet är att kunna sätta siffror på undersökningsmaterialet¹⁹ Den kvantitativa metoden saknar dock de kvalitativa metodernas möjlighet att gå in på djupet med en frågeställning. Vid en kvalitativ metod är det forskarens uppfattning eller tolkning av information som står i centrum. Denna information kan eller bör inte omvandlas till siffror. Detta till skillnad från den kvantitativa metoden där den information som samlas in kan omvandlas till siffror och bli föremål för en statistisk analys.²⁰ Vår uppsats bygger således på en kvantitativ metod då vi har inhämtat information från 109 företags årsredovisningar för att kunna kartlägga vilka områden företag inom industri- och finansbranschen upplyser om gällande betydande bedömningar och osäkerheter i uppskattningar. Informationen har vi omvandlat till siffror som ligger till grund för en statistisk analys och svar erhålles på de

¹⁶ Jacobsen Dag Ingvar, *Vad, hur och varför– Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*, (Studentlitteratur Lund, 2002)

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Patel Runa och Davisson Bo, *Forskningsmetodikens grunder- Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (Studentlitteratur Lund, 1994)

¹⁹ Eliasson Annika, *Kvantitativ metod från början*, (Studentlitteratur Lund, 2006)

²⁰ Holme Magne Idar och Solvang Krohn Bernt, *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder* (Studentlitteratur Lund, 1997)

frågor som ställts upp i problemformuleringen. En fördel med den kvantitativa metoden är att den standardiserar informationen samt gör den enkel att behandla med hjälp av datorer. Med hjälp av ett statistiskt dataprogram som SPSS fås en överblick över ett komplext material. Vid användandet av en kvantitativ metod ges möjlighet att beskriva ett givet förhållande relativt exakt.²¹ I vårt fall betyder det exempelvis att vi exakt kan beskriva hur många av de utvalda företagen som upplyser om betydande bedömningar eller osäkerheter i uppskattningar för ett specifikt område. Vidare ger denna metod möjlighet att beskriva variationer och samband mellan olika förhållanden. Vi får lättare att strukturera informationen, se huvuddrag, det typiska, det vanliga samt avvikelserna från normalfallen.²² Syftet med vår undersökning är som ovan nämnt inte att gå in på djupet i en undersökningsenhet varför det för oss är obetydligt att den kvantitativa metoden saknar denna egenskap.

2.3 Urval

I det första skedet av uppsatsen sammanställdes en lista över samtliga företag noterade på Stockholmsbörsens small-, mid- och large-cap- lista per den 16 november 2008. De definieras enligt följande:

- Small-cap, företag med ett börsvärde understigande 150miljoner euro.
- Mid-cap, företag med ett börsvärde mellan 150miljoner euro och 1 miljard euro.
- Large-cap, Företag med ett värde överstigande 1 miljard euro.²³

I nästa skede grupperades företag baserat på den sektorindelning som erhålls på OMX Nordic Exchange. Utifrån denna sektorindelning genomfördes studiens urval. En förteckning över alla enheter i populationen skall ställas upp. En population är samtliga enheter vi önskar få information om, vilket i vårt fall kom att utgöras av samtliga företag i finans- och industrisektorn, noterade på Stockholmsbörsen vilka i sin redovisning tillämpar IFRS.²⁴ Att variationer gällande upplysningsområden kan förekomma mellan olika branscher kan ses som ett relativt självklart fenomen eftersom företagens verksamhet till sin natur är olika. Vi ville därför fokusera denna undersökning på företag samlat i samma bransch, varför något urval från samtliga branscher inte var aktuellt. Detta eftersom vi ansåg det intressant att se om det förekommer variationer mellan företag som till sin verksamhet är relativt lika och är verksamma inom samma bransch. Denna studies urval föll som ovan nämnt på två branscher, industri och finans. Industribranschen inbegriper enligt sektorindelningen på OMX Nordic Exchange även tjänster och består av företag med följande huvudsakliga aktiviteter: tillverkning och distribution av kapitalvaror, inklusive flyg- och försvarsindustri, byggnadsprodukter, projektering och konstruktion i byggindustrin, elutrustning och maskinell utrustning till industrin. Kommersiella tjänster och produkter innefattar tryckning, bemanning, miljöservice, kontorstjänster. Transport innefattar flygbolag, fraktbolag, rederier, väg- och järnvägstransport samt infrastruktur för transporter.²⁵ Finansbranschen inbegriper även fastighetsföretag och omfattas av företag som ägnar sig åt bankverksamhet, hypoteksfinansiering, finanstjänster till privatkunder, specialiserade finanstjänster, investment banking och mäklariverksamhet, tillgångsförvaltning och depåverksamhet, företagslån, försäkring, finansiella investeringar och fastigheter inklusive fastighetsfonder.²⁶

²¹ Jacobsen Dag Ingvar, *Vad, hur och varför – Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen.*

²² Ibid

²³ <http://omxnordicexchange.com/investors/handelsinformation/nordiskaborsen/>

²⁴ Holme Magne Idar och Solvang Krohn Bernt, *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*

²⁵ <http://www.nasdaqomxnordic.com/sectors/Industrials>

²⁶ <http://www.nasdaqomxnordic.com/sectors/Financials>

Anledningen till att undersökningen kom att utföras på två branscher är att vi gavs möjlighet att se om samma företeelse, antingen variation mellan företag kontra att alla företag följer samma linje inom respektive bransch, skiljer sig åt från varandra. Att urvalet föll på branscherna Industri och Finans beror dels på att de båda till sin storlek utgör tillräckligt många företag vilket möjliggör en kartläggning av frekvent återkommande upplysningsområden samt att företagen även är jämnt fördelade mellan de tre olika listorna (small-, mid- och large-cap). Vidare ansåg vi det särskilt intressant att undersöka finansbranschen med tanke på rådande finanskris. Vi anser att årsredovisningar redan från 2007 kan ha känt av det media först 2008 kom att kalla för finanskrisen. Genom att inkludera alla företag inom varje bransch gavs även möjlighet att kartlägga variationer baserat på företagets storlek då vi inkluderat samtliga listor (small-, mid- och large-cap) för båda branscherna. Antalet årsredovisningar som vår undersökning bygger på är således 61 stycken inom Industribranschen respektive 48 stycken inom Finansbranschen vilka totalt utgör 109 stycken.

2.4 Bortfall

De kriterier vi har för att företag skall vara med i vår undersökning är att de i sin redovisning skall följa IFRS samt att de inte har ett brutet räkenskapsår. Anledningen till att vi valde att exkludera företag vilka har brutet räkenskapsår är att vi ville vara säkra på att samma regler och förutsättningar gäller för samtliga företag. På grund av detta har studien haft följande bortfall:

Industri

- *ABB*
Följer i sin koncernredovisning US GAAP.
- *AddTech*
Brutet räkenskapsår
- *B&B Tools*
Brutet räkenskapsår
- *HEXPOL*
Ingen årsredovisning för 2007 finns att tillgå. HEXPOL blev börsnoterade 2008.
- *Morphic Technologies*
Brutet räkenskapsår.
- *System Air*
Brutet räkenskapsår.

Finans:

- *Svolder*
Brutet räkenskapsår

2.5 Tillvägagångssätt

Genom att läsa företagets upplysningar har vi inhämtat information gällande betydande bedömningar och osäkerheter i uppskattningar. Efter detta har vi för att försäkra oss om att ingen väsentlig information missats i årsredovisningarna alltid tillämpat sökmotorn i programmet Adobe Reader. Vi använde sökord som osäkerhet, bedömning, uppskattning och antaganden. Dessa sökord baseras på de krav som återfinns i IAS 1 punkt 113 och 116. Den information som erhöles vid undersökningen av de olika årsredovisningarna överfördes till en mall vilken redogörs nedan.

Innan undersökningen påbörjades genomfördes en pilotundersökning med 15 företag i respektive sektor där vi delade upp dessa 15 till fem för respektive lista. Vi ville få en övergripande bild över återkommande områden som företag lämnat upplysning om. De observerade områden registrerades i den mall vi har utarbetat för bearbetning av erhållen information. Mallen som utgörs av den information vi funnit i företagens årsredovisningar är utformad likt en tabell. I första kolumnen finns de företag som vi ämnat undersöka. Dessa är i sin tur indelade i de två olika branscher vi valt, finans och industri, vilka i sin tur är indelade i small-, mid-, och large-cap. Därefter följs ett antal kolumner med de olika områden vi valt att se närmare på för att undersöka huruvida företagen upplyser om dessa samt var i årsredovisningen företaget lämnat upplysning. Områdena har som tidigare nämnts, valts ut då vi genomfört vår pilotstudie. Dessa områden är dem vilka vi med utgångspunkt från årsredovisningarna, ansåg vara de mest återkommande i båda branscherna. Vi förbehöll oss dock rätten att kunna komplettera mallen efter hand med ytterligare områden om vi ansåg det nödvändigt. Exempelvis om vi skulle finna fler återkommande upplysningsområden. I denna tabell kommer områdena därefter att tilldelas siffror vilka beskrivs i följande avsnitt.

I avsnitt 3.5 presenteras de standarder i IFRS som berörs av de vanligast förekommande upplysningsområdena i denna studie. Detta för att ge läsaren en ökad förståelse för de bedömningar och uppskattningar som kan förekomma för dessa upplysningsområden.

Kodningsnyckel

Den egenskap som studeras i en kvantitativ studie benämns alltid som en variabel. En variabel kan ha olika egenskaper då den kan befinna sig på olika skalnivåer. Det finns fyra olika skalnivåer, nominalskala, ordinalskala, intervallskala samt kvotskala.²⁷ När ett mått på en enhet, i vårt fall upplysningar om ett område, berättar vilken klass enheten hamnar i med avseende på egenskapen i fråga är det en nominalskalnivå. Detta innebär endast att enheterna placeras i ömsesidigt uteslutande kategorier. När två enheter jämförs kan vi endast säga att de i förhållande till den aktuella egenskapen är lika eller olika.²⁸

Vår kodningsnyckel består av ettor och nollor. Ett område blir tilldelat en etta om upplysning lämnats och en nolla om upplysning saknas. Vidare ämnar vi undersöka omfattningen av upplysningarna för valda områden. Detta har vi erhållit genom att räkna alla de ord som förekommer i respektive upplysning. Vi vill understryka att detta inte säger något om kvaliteten på upplysningen som sådan, men kommer att ge oss en uppfattning om hur mycket plats upplysningarna får i årsredovisningen. En mätning av kvaliteten på upplysningarna skulle innebära allt för subjektiva bedömningar. Således har varje område två kolumner, där den första blir tilldelad en etta eller en nolla. En etta står för att upplysning om området har lämnats medan en nolla visar att upplysning saknas. Kolumn nummer två tilldelas, då upplysning lämnats, antalet ord. Omfattningen av en lämnad upplysning relaterar till hur viktigt ett område är. Detta eftersom det är kostsamt att producera en årsredovisning, ju längre en upplysning är desto större plats och kostnad tar den av årsredovisningen. Någon har alltså fattat ett beslut om dess omfattning vilket är relaterat till kostnad, vilket i sin tur kan ställas till hur viktig en upplysning anses vara. Tidigare undersökning har visat att det inte spelar någon

²⁷ Patel Runa och Davisson Bo, *Forskningsmetodikens grunder- Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*

²⁸ Holme Magne Idar och Solvang Krohn Bernt, *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*

roll om vi använder ord eller meningar, varför vårt val att mäta omfattning med ord inte påverkar resultatet i annan riktning än om vi skulle ha valt meningar som mätinstrument.²⁹

2.6 Informationsinsamling

Den information författaren själv samlar in för att analysera, där denne själv kontrollerar hela undersökningsprocessen kallas primärdata. Information som ursprungligen samlats in av andra som analyserat dem utifrån sina egna utgångspunkter kallas sekundärdata.³⁰ Förenklat kan sägas att de data författaren samlar in för första gången direkt från en primär informationskälla är primärdata och de data som inte samlas in direkt från en sådan källa, utan baseras på information vilken är insamlad av andra, är sekundärdata. I en kvantitativ studie kan exempel på sekundärdata vara existerande statistik, räkenskaper, årsredogörelser och börsnoteringar.³¹ Denna studie består endast av sekundärdata i form av de data vi erhåller från företagens årsredovisningar. Övriga informationskällor vi använt oss av i uppsatsen utgörs av artiklar, litteratur, börslistor, samt webbsidor. Den litteratur vi har använt har tagits fram med hjälp av Göteborgs Universitets bibliotekskatalog GUNDA samt Uddevalla Stadsbibliotek. Artiklar har erhållits från databasen Business Source Premier, KPMG, tidningen Balans samt FAR komplett. Vidare har inspiration hämtats från tidigare uppsatser vilka har sökts på www.uppsatser.se samt via bibliotekskatalogen GUNDA. Gällande studiens urval av företag har information hämtats via Internet från OMX Nordic Exchange. Uppsatsens undersökningsmaterial utgörs av de utvalda företagens årsredovisningar. Dessa har laddats ned digitalt från respektive företags hemsida.

De informationskällor vi använt oss av anser vi bidrar med relevant information till denna studie. Detta eftersom varje informationskälla hjälper oss med relevant kunskap kring ämnet. Vidare behövs informationen för att kunna ge svar på de forskningsfrågor som formulerades i kapitel 1. De årsredovisningar som vi använt oss av i vår undersökning har inhämtats genom direkt länkning från Stockholmsbörsens webbsida. På så vis kan vi försäkra oss om att årsredovisningarna är korrekta. Det vill säga, det som ämnas undersökas undersöks. Vi måste dock påpeka att det inte finns någon full garanti för att exempelvis stockholmsbörsens webbsida givit oss rätt information vid det tillfälle denna inhämtats. Detta är en sida som ständigt uppdateras och det föreligger alltid en risk för felaktigheter.

2.7 Metod för statistiskt resultat och analys

Den information vi insamlat har genomgått ett så kallat *Mann-Whitney* samt *Kruskall-Wallis test*. Med dessa tester undersöks om de skillnader, med avseende på variablerna, som visats mellan grupperna industri- och finans är signifikanta eller slumpmässiga. Skillnader mellan de tre grupperna small- mid- och large-cap inom respektive bransch har även undersökts. Vi drar gränsen för en signifikant skillnad vid 95 %.

Kruskall-Wallis test används när antalet grupper är fler än två stycken, det vill säga när vi jämför de olika storlekskategorierna small- mid- och large-cap inom industri- och finansbranschen. Ett *Mann Whitney test* används när grupperna till antalet är två. I vårt fall används detta test när vi undersöker signifikanta skillnader mellan industri- och finansbranschen. Anledningen till att vi använder *Mann Whitney-* och *Kruskall Wallis test* är

²⁹ Ax Christian & J Marton, "Human capital disclosures and management practices", *Journal of intellectual capital*, 3, (2008): s.433-455

³⁰ Eliasson Annika, *Kvantitativ metod från början*

³¹ Jacobsen Dag Ingvar, *Vad, hur och varför?– Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen.*

att dessa är ickeparametriska tester där vi inte behöver anta att variablerna är normalfördelade.³²

Vidare har vi använt oss av en beskrivande statistik där vi kartlagt ett medelvärde gällande antal ord för respektive upplysningsområde samt för hur många upplysningsområden det upplyses om. Det statistiska resultatet presenteras i form av stapeldiagram samt tabeller med kompletterande deskriptiv text.

Kapitel 4 är upplagt så att empiri och analys presenteras löpande i samma text. Vi anser att detta upplägg är bättre än alternativet att ha ett separat analyskapitel. Detta eftersom texten ges ett bättre flyt och ger läsaren en bättre förståelse för sammanhang. Läsaren får lättare att koppla resultaten i form av diagram och tabeller till analysen när den följer löpande. Således presenteras i kapitel 4 resultat i form av deskriptiv text samt diagram och tabeller vilka löpande följs av text med mer analytisk karaktär.

2.8 Trovärdighet

För att fastställa att undersökningen genomförs utan bristande trovärdighet är det viktigt att redan från början se till att ge den en hög reliabilitet och validitet.³³ Väsentligt i detta sammanhang är om några systematiska eller slumpmässiga fel och skevheter vid utvecklingen av frågeställningen eller vid insamling av information kan ha uppstått. Detta är frågor som är viktiga att ställa sig både vid planeringen och utförandet av undersökningen.³⁴

2.8.1 Reliabilitet

Undersökningens reliabilitet svarar på frågan om undersökningen ger samma resultat om den upprepas under så likartade förhållanden som möjligt. Ju mer vi kan lita på att resultatet går att upprepa desto högre reliabilitet har undersökningen. Reliabiliteten bestäms av hur mätningarna utförs samt hur noggrant de bearbetas. Vid en kvantitativ undersökning gäller det att försäkra sig om att mätningarna genomförs på exakt samma sätt oavsett när och var undersökningen genomförs.³⁵ Eftersom vi är två personer som skall utföra en undersökning av årsredovisningar är det viktigt att vi tolkar informationen på samma sätt. För att säkerställa detta innan undersökningen startade undersöktes tio årsredovisningar av oss båda. Förekommer skillnader i våra sätt att tolka viss information uppmärksammas detta innan undersökningsfasen inleds och ger oss möjlighet att eliminera dessa tolkningsskillnader genom att förtydliga och diskutera de kriterier vi kommit fram till. På detta sätt kan vi öka undersökningens reliabilitet. Således jämfördes resultatet från de tio årsredovisningarna. Detta steg visade sig vara viktigt eftersom det resulterade i en förbättring av kodningsnyckeln. Vi har även utfört undersökningen i varandras närvaro så att det vid minsta tolkningstvivel kunde diskuteras till en enhetlig lösning vilket har anförts i enhetliga bedömningar. Det bör också understrykas att registrering av information sker med yttersta noggrannhet för att undvika att inga data kodas fel eller matas in fel. Dock kan vi inte helt utesluta den mänskliga faktorns eventuella påverkan i detta moment.

³² SPSS elektroniska manual, version 14.0 för Windows

³³ Eliasson Annika, *Kvantitativ metod från början*

³⁴ Holme Magne Idar och Solvang Krohn Bernt, *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*

³⁵ Eliasson Annika, *Kvantitativ metod från början*

2.8.2 Validitet

Hög reliabilitet är en nödvändig, men inte tillräcklig förutsättning för en hög validitet. Validitet svarar på frågan om undersökningen är giltig och om den verkligen mäter det vi vill att den skall mäta.³⁶ Det vill säga, undersöks det som vi med vår uppsats ämnar undersöka? Den undersökningsmall och kodningsnyckel vi har utformat som hjälp för att ge svar på de angivna frågeställningarna anser vi ökar validiteten i undersökningen. Detta eftersom mallen är utformad utefter de företag som skall undersökas och de områden vi ämnar kartlägga vilket säkrar att vi mäter det som är meningen att vår undersökning skall mäta. Vidare är kodningsnyckeln utformad på ett sådant sätt som reducerar subjektiva bedömningar.

³⁶ Ibid

3. Referensram

Kommande kapitel inleds genom att beskriva begreppet rättvisande bild vilket skall prägla de finansiella rapporternas upprättade i enlighet med IFRS. Vidare behandlas upplysningar med utgångspunkt från dess koppling till begrepp som informationsasymmetri, transparens samt kostnad och nytta. Detta avsnitt följs av en presentation av tidigare studier i ämnet. Därefter redogörs för IAS 1 följt av de båda punkterna 116 och 113. Avslutningsvis presenteras de områden företag tenderar att upplysa mest om med en kortfattad beskrivning av de bedömningar och uppskattningar som kan föreligga för respektive område.

3.1 Begreppet rättvisande bild

Begreppet rättvisande bild har sitt ursprung i brittiskan och benämns ”a true and fair view”³⁷. Till följd av Storbritanniens inträde i EG har ”a true and fair view” upphöjts till en övergripande princip i EG’s redovisningsdirektiv. Kring begreppet rättvisande bild har det skrivits och diskuterats mycket, dock har ingen enighet kring definition av begreppet åstadkommit. Det råder oenighet gällande begreppet mellan den kontinentala och anglosaxiska tolkningen. Enligt en kontinental tolkning, främst företrädd av Tyskland, innebär en rättvisande bild att redovisningen skall upprättas i enlighet med lagar och standarder. Den anglosaxiska tolkningen, främst företrädd av Storbritannien, menar att innebörden av begreppet är att det skall tillåtas att avvika från lagar och standarder. Detta eftersom det anses nödvändigt för att kunna avbilda verkligheten i företaget på ett sätt som uppfattas som rättvisande.³⁸ EG’s fjärde bolagsdirektiv, artikel 2, kräver att *om undantagsvis tillämpning av en föreskrift i direktivet är oförenlig med skyldigheten som föreligger enligt punkt 3 (rättvisande bild) skall avsteg göras från föreskriften i direktivet så att en rättvisande bild kan ges*. Innebörden är alltså att ett företag både har en rättighet och skyldighet att frånga regler i direktivet för att uppnå en rättvisande bild. Således samstämmer direktivet med den anglosaxiska tolkningen.³⁹ Själva begreppet är uppenbarligen svårt att definiera vilket kan förklara varför viss jurisdiktion, bland annat IFRS, beslutat att rättvisande bild uppnås om finansiella rapporter helt enkelt följer relevanta redovisningsregler samt generellt antagen redovisningspraktik.⁴⁰

De finansiella rapporter som erhålls från företag vilka i sin redovisning följer IFRS, skall ge en rättvisande bild av företagets finansiella ställning, resultat och kassaflöden. Detta står att läsa i IAS 1 punkt 13. Tillämpar företaget IFRS, med ytterligare upplysningar där så krävs, förutsätts detta leda till finansiella rapporter som ger en rättvisande bild.⁴¹ Om inte en tillämpning av de särskilda kraven i IFRS är tillräcklig för användarnas förståelse av effekten för vissa transaktioner, andra händelser och förhållanden på företagets finansiella ställning och resultat, skall företaget även lämna ytterligare upplysningar.⁴² IASB’s föreställningsram definierar inte begreppet rättvisande bild grundligt. I punkt 46 står det beskrivet att finansiella rapporter som ges kvalitativa egenskaper som upprättas med tillämpliga redovisningsstandarder vanligtvis ger vad som uppfattas som en rättvisande bild. Exempel på kvalitativa egenskaper som föreställningsramen belyser är begriplighet, relevans, väsentlighet

³⁷ Artsberg Kristina, *Redovisningsteori – policy och – praxis*, (Liber AB 2003)

³⁸ Smith Dag, *Redovisningens språk*

³⁹ Kedner Gösta, Svenberg Sven-Åke, *Koncernredovisning*, (Studentlitteratur 2000)

⁴⁰ Deegan Craig, Unerman Jeffery, *Financial Accounting Theory*

⁴¹ Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS 2008, IAS 1 punkt 13

⁴² IAS 1 punkt 15 c

och tillförlitlighet.⁴³ En rättvisande bild kan bland annat uppnås genom tillämpning av upplysningar vilket berörs i nästkommande avsnitt.

3.2 Upplysningar

Användaren av en årsredovisning skall kunna bedöma siffrorna i resultat- och balansräkningen. Hjälp för denna bedömning och ytterligare detaljerad information erhålls av upplysningar i noter.⁴⁴ Den användare vi fokuserar på befinner sig på företagets utsida i form av en investerare. Finansiell rapportering samt upplysningar är viktiga medel för ledningen att kunna kommunicera företagets prestation och styrning till utomstående investerare. Efterfrågan för finansiella rapporter och upplysningar uppstår från informationsasymmetri och agentkonflikter mellan ledning och utomstående investerare.⁴⁵

3.2.1 Informationsasymmetri

För att förklara begreppet informationsasymmetri skall vi kort redogöra för den så kallade agentteorin där begrepp som principal och agent är grundläggande. Principalen är en aktieägare eller potentiell investerare medan agenten exempelvis är företagets ledare. Företagets ledning är anställd för dess expertis i affärsstrategier. Ledningen besitter då allomfattande information gällande företagets affärsbeslut och strategier. Under normala förhållanden saknar en investerare sådan information, vilket visar att principalen inte kan kontrollera agenten. Detta är vad som traditionellt orsakar informationsproblem. Denna ojämnt fördelade information kallas informationsasymmetri. Problemet med informationsasymmetri kräver att ledningen lämnar upplysningar.⁴⁶ Separationen mellan ägande och kontroll skapar agentkonflikt mellan företagets ledning och dess aktieägare. Upplysningar är därför ett instrument som kan användas av ledningen för att minska informationsasymmetrin.⁴⁷ En ofta förespråkad lösning på problemet är obligatoriska upplysningar.⁴⁸ Genom att reglerare skapar ett minimikrav för upplysningar minskar gapet mellan informerad och oinformerad. Trovärdigheten för ledningens upplysningar förstärks av reglerare, ”standard-setters”, revisorer och andra marknadsrepresentanter.⁴⁹ Ett ökat informationsflöde från företaget kan dock skada dess konkurrensställning. Argument om upplysningarnas motiv har förts fram där det menas att detta är att stödja aktiepriset genom att minimera skepticism hos investerare.⁵⁰

Hur mycket information ett företag delger omvärlden är sammankopplat med begreppet transparens. Det vill säga hur transparent ett företag anses vara. Detta begrepp diskuteras i avsnittet nedan.

⁴³ Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS 2008, Föreställningsramen punkt 46

⁴⁴ Marton Jan et al., *IFRS-i teori och praktik*

⁴⁵ Healy P.M & Palepu K.G, “Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: a review of the empirical disclosure literature”, *Journal of Accounting and Economics*, 31, (2001): s. 405-440

⁴⁶ Rimmel Gunnar, *Human resource disclosure*, (School of Economics and Commercial Law at Göteborg University 2003)

⁴⁷ Bauwhede Heidi Vander & M Willekens, “Disclosure on Corporate Governance in the European Union”, *Corporate Governance: An international review*,16, (2008): s.101-115

⁴⁸ Li Ming & K Madarász, “When mandatory disclosure hurts: Expert advice and conflicting interests”, *Journal of Economic Theory*, 139, (2008): s.47-74

⁴⁹ Healy P.M & Palepu K.G, “Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: a review of the empirical disclosure literature”.

⁵⁰ Armitage Seth & C Marston, “Corporate Disclosure, cost of capital and reputation: Evidence from finance directors”, *British accounting review*, 40, (2008): s. 314-336

3.2.2 Transparens

Transparens är en önskvärd karaktäristik för finansiella rapporter. Trots att begreppet transparens ofta används för att beskriva önskvärda attribut för finansiella rapporter, saknas en enhetlig definition av begreppet. Ett exempel är att termen inte förekommer som en kvalitativ karaktär i IASBs föreställningsram.⁵¹ Brist på transparens visar sig i kommunikationen mellan de som har insyn i företaget samt intressenterna vilka saknar insyn. Detta kommunikationsproblem har vi ovan benämnt som informationsasymmetri. Denna brist leder till en högre riskpremie vilket leder till en lägre värdering av företaget. Således kan en ökad transparens leda till en lägre riskpremie och högre värdering, lägre kapitalkostnad och ökade investeringar.⁵²

För att de finansiella rapporterna skall vara transparenta behöver dessa innehålla information om företagets underliggande ekonomiska händelser samt kunna förstås av användarna. Rapporten skall inkludera tillräckligt med detaljer som hjälper användare vid beslutsfattande, dock inte så pass omfattande detaljer att det blir svårt för användare att urskilja företagets underliggande ekonomiska händelser. Informationen måste kommuniceras på ett sätt som är begripligt för användarna. Transparens kan ökas genom att visa information om vad som orsakat förändring av en post. Därtill används upplysningar om poster för att förklara och beskriva dessa förändringar.⁵³ När upplysningar lämnas finns mer och bättre information att tillgå, vilket leder till att ett företag blir mer transparent.⁵⁴ Vidare hävdas att obligatoriska upplysningar eliminerar investerarens behov av rekommendationer från experter vid beslutsfattande. Sådan transparens främjar beslut som är mer i linje med investerarens intresse.⁵⁵

IAS 1 punkt 116 lämnar krav på upplysningar vilka är relevanta för transparens, där företaget skall ange de viktigaste källorna till osäkerheter i uppskattningar.⁵⁶ Punkt 116 samt dess underpunkter beskrivs mer omfattande i avsnitt 3.3.2.

Ovan har nämnts att mer och bättre information leder till att ett företag blir mer transparent. Dock är ökad information i de finansiella rapporterna en ökad kostnad för företaget. Sammankopplingen mellan kostnad och nytta av mer information berörs i avsnitt 3.2.3.

3.2.3 Kostnad – Nyttan

Ekonomisk teori har grundats med vetenskapen av en rationell individ, vilket är en person som baserar sina beslut på en jämförelse mellan kostnad och nytta. För att en aktivitet skall vara värd att understödja bör nyttan vara större än kostnaden. När ett beslut fattas om att begränsa en aktivitet bör kostnaden vara större än nyttan.⁵⁷

Produktion av redovisningsinformation är en ekonomisk aktivitet, det vill säga den inbegriper både en kostnads- och intäktssida. Värdet av förbättrade beslut som fattas på grund av att

⁵¹ Barth E. Mary & K Schipper, "Financial Reporting Transparency", *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 23, (2008): s.173-190

⁵² Oxelheim Lars, "Ingen indikation på ökad transparens"

⁵³ Barth E. Mary & K Schipper, "Financial Reporting Transparency"

⁵⁴ Armitage Seth & C Marston, "Corporate Disclosure, cost of capital and reputation: Evidence from finance directors"

⁵⁵ Li Ming & K Madarász, "When mandatory disclosure hurts: Expert advice and conflicting interests"

⁵⁶ Oxelheim Lars, "Ingen indikation på ökad transparens"

⁵⁷ Brent J. Robert, *Applied Cost –Benefit Analysis*, (2006)

information finns att tillgå utgör intäktssidan. Kostnadssidan innefattar kostnader för att producera, kommunicera och använda informationen. För att utöka eller förbättra redovisningsinformation krävs att värdet av de förbättrade besluten är större än kostnaden för att utöka eller förbättra informationen. Detta kriterium är svårt att precisera eftersom det är nästintill omöjligt att formulera värdet av förbättringen i kronor. På grund av detta måste avvägningen mellan intäkter och kostnader göras på intuitiva grunder. En annan svårighet gällande intäkter och kostnader i samband med produktion av redovisningsinformation, är att dessa kan bli ojämnt fördelade mellan företagets intressenter. De som drar fördel av den förbättrade informationen är aktieägarna medan företagets kostnad gällande förbättringen kan drabba dess kunder.⁵⁸

IASB's föreställningsram behandlar i punkt 44 avvägning mellan kostnad och nytta. Denna avvägning utgörs av en övergripande restriktion snarare än en kvalitativ karaktär. Vidare står angivet att nyttan av informationen bör vara större än kostnaden att tillhandahålla den och att avvägningen i huvudsak måste baseras på bedömningar. Den nytta som erhålls av informationen kan tillfalla andra än för vilken informationen är avsedd. Exempelvis kan ett företag få en lägre lånekostnad till följd av att information lämnats till långivare. På grund av detta kan det vara svårt att göra en kostnads – och nyttojämförelse i ett enskilt fall. I slutet av punkt 44 understryks att både normgivare, användare och de som upprättar finansiella rapporter bör vara medvetna om problematiken.⁵⁹

För att koppla detta begreppspar till upplysningar skall nyttan och kostnaden av upplysningar diskuteras. Det finns modeller som indikerar att ökade upplysningar reducerar företagets kapitalkostnad.⁶⁰ De ökade upplysningarna utgör i sig en kostnad för företag, eftersom det som ovan nämnts är en kostnad att producera en årsredovisning. En reducering av företagets kapitalkostnad utgör således en del av nyttan med upplysningar, riskpremien minskar, vilket gör att företagets värde ökar som i sin tur kan ge ökade investeringar.⁶¹ En studie från 2008 av Armitage och Marston presenterar resultat från intervjuer med 16 personer vilka är verksamma som direktörer inom finansbranschen. Studien beskriver länken mellan nivån på antalet upplysningar och kapitalkostnad. Majoriteten av respondenterna ansåg att upplysningar reducerar kapitalkostnaden upp till en viss punkt, vid vilken en bra nivå av kommunikation är nådd. Efter denna nivå är effekten mindre. Vidare anses mer omfattande upplysningar till långivare minska kostnaden av lånat kapital. Direktörernas attityd till ett ökat antal obligatoriska upplysningar var mestadels negativ, eftersom den största kostnaden för upplysningar är att producera informationen. De största fördelarna ansågs vara promotion av ryktet gällande öppenhet och aktieägares förtroende, således inte en lägre kapitalkostnad. Ett rykte om öppenhet är högt värderat eftersom det förstärker företagets totala rykte vilket ger kommersiella fördelar. För att summera är majoriteten av respondenternas syn att ytterligare upplysningar utöver en viss nivå gör liten skillnad för företagets kapitalkostnad.⁶²

3.3 Tidigare studier

Edlund och Anrell har genomfört en studie vilken inbegrep 60 årsredovisningar från 2005 av svenska noterade företag. Denna presenteras i KPMG:s kundtidning *Forefront* år 2007. Det konstateras att få bolag redogjort för vilka antaganden som är viktiga samt de uppskattningar

⁵⁸ Smith Dag, *Redovisningens språk*

⁵⁹ Föreställningsramen punkt 44

⁶⁰ Botosan C.A, "Disclosure level and the cost of equity capital", *The Accounting Review*, 72, (1997): s. 323-350

⁶¹ Oxelheim Lars, "Ingen indikation på ökad transparens"

⁶² Armitage Seth & C Marston, "Corporate Disclosure, cost of capital and reputation: Evidence from finance directors"

som inrymmer osäkerhet. För att läsaren skall kunna utläsa vilka antaganden som verkligen är kritiska och osäkra rekommenderas även en begränsning av antal områden som beskrivs av företagens årsredovisningar. Ett förslag som lämnas är att gradera osäkerhet och risk i uppskattningarna.⁶³

I en artikel publicerad av Balans 2006 skriver Buisman att de flesta bolag anger att upprättandet av en årsredovisning medför att bedömningar och uppskattningar måste göras samt att dessa kan avvika från verkligheten. Dock anser Buisman att det förekommer mer eller mindre lyckade försök att förverkliga tanken bakom upplysningskravet i IAS 1 gällande detta. Ett exempel på ett mindre lyckat försök är då förluster på kundfordringar anges i samband med uppskattningar, eftersom detta torde vara självklart för de flesta användare av årsredovisningen. För de flesta företag borde detta heller inte vara den viktigaste uppskattningen som görs, om företaget har bra processer för kreditbedömning och inte besitter några stora koncentrationer. Vad gäller företag vilka har goodwill i balansräkningen skall mer information ges än bara en upprepning av vad som skrivs beträffande nedskrivningstester. Många företag har upplyst om hur en ändring gällande bedömningar och uppskattningar beträffande goodwillposten kan påverka bolagets ställning och resultat vilket Buisman anser vara bra.⁶⁴

Nästkommande avsnitt presenterar de båda upplysningskraven i IAS 1 punkt 113 och 116 i sin helhet samt tillhörande punkter. Avsnittet behandlar även bakgrunden till IAS 1 *Utformning av finansiella rapporter*.

3.4 IAS 1

IAS 1 har som syfte att ange grunder för hur de finansiella rapporterna skall utformas.⁶⁵ År 1975 utgav International Accounting Standards Committee (IASC) den första versionen av IAS 1 vilken då benämndes *Disclosure of Accounting policies*. Denna version förändrades år 1994 och blev år 1997 ersatt av IAS 1 *Presentation of Financial Statements*. År 2003 reviderade IASB IAS 1 som en del av förbättringsprojektet. Projektet påbörjades mot bakgrund av de frågor och kritik som riktats mot standarder av myndigheter som reglerar kapitalmarknaden (i Sverige finansinspektionen), professionella revisorer och redovisare samt andra intresserade parter. Förbättringsprojektets mål var att eliminera eller minska alternativ, övertalighet och konflikter gällande standarder samt att göra andra förbättringar. Styrelsen intention var inte att ompröva det grundläggande synsättet för utformning av finansiella rapporter som fastställdes av IAS 1 år 1997. Maj år 2002 publicerade styrelsen ett exposure draft med föreslagna förbättringar till International Accounting Standards, vilka innehöll förslag till revidering av IAS 1. Styrelsen huvudsakliga mål med revideringen var bland annat:

- Att specificera upplysningar gällande de bedömningar ledningen gör vid tillämpning av företagets redovisningsprinciper, åtskilt från dem som involverar uppskattning, vilka inbegriper störst signifikant effekt på de redovisade beloppen i de finansiella rapporterna.

⁶³ Edlund och Anrell, "Andra året med IFRS"

⁶⁴ Buisman Jan, "Första erfarenheterna av IFRS"

⁶⁵ IAS 1 punkt 1

- Att specificera upplysningar gällande källor till osäkerhet i uppskattningar på balansdagen vilka har en signifikant risk att förorsaka en materiell justering av de utgående beloppen för skulder och tillgångar nästkommande räkenskapsår.

Som diskuterats i avsnitt 1.1 är IFRS ett principbaserat regelverk som kräver att företagsledningen gör bedömningar och uppskattningar, varför det är nödvändigt med upplysningar kring detta. Styrelsen reviderade återigen IAS 1 år 2007 som en del av deras projekt gällande utformning av finansiella rapporter. Ändringarna berör de finansiella rapporternas format samt benämningar och gäller från och med januari år 2009.⁶⁶

3.4.1 Punkt 113

IAS 1 punkt 113 kräver att företag *i sammanställningen över betydande redovisningsprinciper eller i andra noter upplyser om de bedömningar företagsledningen gjort när den tillämpat företagets redovisningsprinciper*. Det gäller de bedömningar som har den mest betydande effekten på de redovisade beloppen i de finansiella rapporterna. Vidare står angivet att en sådan upplysning inte skall innefatta uppskattningar.⁶⁷ Styrelsen har beslutat att upplysning om de mest betydande bedömningar som ledningen gör skall möjliggöra att användare av de finansiella rapporterna bättre kan förstå hur redovisningsprinciperna är applicerade. De skall även underlätta en jämförelse mellan företag gällande vad som ligger till grund för ledningens bedömningar.⁶⁸

Kommentarer till 2002 års exposure draft indikerade att syftet med den föreslagna upplysningen var oklart. Följaktligen förbättrade styrelsen upplysningens tydlighet genom att exkludera bedömningar involverandes uppskattningar samt tillade ytterligare fyra exempel på upplysning av bedömningar.⁶⁹ Dessa exempel står att läsa i punkt 114a till d och lyder enligt följande:

- huruvida finansiella tillgångar är investeringar som hålles tillförfall*
- när, i huvudsak, de betydande risker och fördelar som ett ägande av finansiella tillgångar och leasing av tillgångar medför, överläts på andra företag*
- huruvida, till sin innebörd vissa försäljningar av varor är finansieringsöverenskommelser och därför inte ger upphov till någon intäkt, och*
- huruvida innebörden i relationen mellan företaget och ett företag för särskilt ändamål (SPE) tyder på att företaget har ett bestämmande inflytande över detta SPE.*⁷⁰

3.4.2 Punkt 116

IAS 1 punkt 116 behandlar upplysningar gällande de viktigaste källorna till osäkerheter i uppskattningar. Enligt denna punkt skall *företag i noterna lämna upplysning om de viktigaste antagandena om framtiden och andra viktiga källor till osäkerheter i uppskattning*. Dessa uppskattningar och antaganden skall innebära en betydande risk för en väsentlig justering av de redovisade beloppen för tillgångar och skulder under nästkommande räkenskapsår. Med väsentligt menas att utelämnade eller felaktiga poster, var för sig eller gemensamt, kan

⁶⁶ A Guide through International Financial Reporting Standards (IFRSs), July 2008 Basis for Conclusions on IAS 1 *Presentation of Financial Statements*, BC1-BC3

⁶⁷ IAS 1 punkt 113

⁶⁸ BC 77

⁶⁹ BC 78

⁷⁰ IAS 1 punkt 114

påverka de ekonomiska beslut som användaren fattar på basis av de finansiella rapporterna.⁷¹ Vidare skall noterna enligt punkt 116 innefatta uppgifter om de aktuella tillgångarna och skuldernas karaktär samt redovisade värde på balansdagen.⁷² Närmare beskrivning och exempel gällande dessa upplysningar finns att tillgå i punkt 117- 124.

Punkt 117 nämner exempel där vissa tillgångars och skulders redovisade värde kräver uppskattning av effekterna av osäkra framtida händelser. Framåtriktade uppskattningar krävs för att i avsaknad av nyligen observerade marknadspriser kunna beräkna exempelvis:

- återvinningsvärdet på olika slag av materiella anläggningstillgångar
- effekten av teknisk inkurans på varulagret
- avsättningar som beror på framtida utfall av rättstvister
- långfristiga ersättningar till anställda, såsom pensionsförpliktelser.⁷³

Vidare nämns i punkt 118 att de antaganden och uppskattningar vilka företag skall upplysa om enligt punkt 116 är associerade med de uppskattningar som kräver företagsledningens svåraste, mest subjektiva eller mest komplexa bedömningar.⁷⁴ Samma punkt nämner även att desto fler variabler och antaganden som påverkar det framtida utfallet, desto mer subjektiva och komplexa blir dessa bedömningar.⁷⁵

Vad gäller presentationen av upplysningar i enlighet med punkt 116 finns i punkt 120 beskrivet att upplysningarna skall presenteras på ett sådant sätt att användarna förstår de finansiella rapporterna. Denna punkt lämnar också exempel på typer av upplysningar vilka följer nedan:

- a) *antagandets karaktär eller andra osäkerheter i uppskattningarna,*
- b) *redovisade värdens känslighet för metoder, antaganden och uppskattningar som beräkningen av dessa värden bygger på, inklusive anledningarna till känsligheten,*
- c) *det förväntade utfallet av en osäkerhet och intervallet av rimligt möjliga utfall under nästkommande räkenskapsår avseende de redovisade värdena för de berörda tillgångarna och skulderna, och*
- d) *en förklaring av ändringar som gjorts av tidigare antaganden rörande dessa tillgångar och skulder, om säkerheten kvarstår.*⁷⁶

När det inte är möjligt att lämna upplysning gällande omfattningen av möjliga effekter av ett viktigt antagande eller annan viktig källa till osäkerhet skall företaget lämna upplysning om att det rimligen är möjligt att en väsentlig justering kan komma att krävas av det redovisade värdet nästkommande räkenskapsår. Dock skall företaget i *samtliga fall* lämna upplysning om tillgångens eller skuldens karaktär samt redovisade värdet per balansdagen.⁷⁷ Vidare krävs inte att företag⁷⁸ skall lämna upplysning om budgetinformation eller prognoser i upplysningarna.

⁷¹ IAS 1 punkt 11

⁷² IAS 1 punkt 116 a-b

⁷³ IAS 1 punkt 117

⁷⁴ IAS 1 punkt 118

⁷⁵ IAS 1 punkt 118

⁷⁶ IAS 1 punkt 120

⁷⁷ IAS 1 punkt 122

⁷⁸ IAS 1 punkt 121

De kommentarer som gavs till 2002 års exposure draft gällande punkt 116 indikerade att syftet med upplysningen var oklart. Styrelsen bestämde därför att klargöra att upplysningarna inte är applicerbara på tillgångar och skulder vilka är värderade till verkligt värde baserat på nyligen observerade marknadspriser.⁷⁹ Detta på grund av att framtida förändringar av dessa redovisade värden inte är ett resultat av att uppskattning har tillämpats för värdering på balansdagen. Marknadspriset reflekterar det verkliga värdet på balansdagen på ett riktigt sätt även om framtida marknadspriser kan vara annorlunda. Målet med verkligt värde värdering är att reflektera det verkliga värdet på värderingsdagen, det är således inte att förutse ett framtida värde.⁸⁰ IAS 1 begränsar även upplysningarnas omfattning till poster vilka har en betydande risk att förorsaka en justering av tillgångars och skulders redovisade belopp *inom nästkommande räkenskapsår*. Desto längre framtida period upplysningarna relaterar till, desto större urval av poster kvalificerar för upplysning, och desto mindre specifika är upplysningarna som gäller olika tillgångar och skulder. En period som är längre än nästkommande räkenskapsår kan undanskymma upplysningarnas mest relevanta information. Vidare anges i Basis for Conclusions varför IAS 1 inte beskriver en bestämd form eller detaljer för upplysningar. Anledningen är att omständigheter skiljer sig åt mellan olika företag och vid slutet av redovisningsperioden har den osäkra uppskattningens natur många ansikten.⁸¹

Vi har nu behandlat både bedömningar enligt punkt 113 och viktiga antaganden och osäkerheter i uppskattningar enligt 116. Det skall därför understrykas att upplysningarna som finns beskrivet i punkt 113 inte sammanhänger med de upplysningarna i punkt 116.⁸²

3.5 Berörda standarder

De områden företag tenderar att frekvent upplysa om gällande IAS 1 punkt 113 och 116 beskrivs sammanfattande nedan för att ge läsaren en bättre förståelse gällande de bedömningar och uppskattningar vilka förknippas med dessa områden.

3.5.1 Immateriella tillgångar och goodwill

Definitionen på en immateriell tillgång är enligt IAS 38 punkt 8, *en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form*. För att en aktivering av en immateriell tillgång skall bli aktuell skall definitionen för immateriell tillgång uppfyllas samt standardens nämnda kriterier för att få redovisas i balansräkningen. I andra fall sker en kostnadsföring.⁸³ För internt upparbetade tillgångar råder ytterligare försiktighet kring huruvida de skall aktiveras eller ej eftersom det är svårt att urskilja om de är relaterade till goodwill. Goodwill redovisas i samband med rörelseförvärv vilket behandlas av IFRS 3 men aldrig när den är internt upparbetad.⁸⁴ Detta på grund av att det kan vara svårt att fastställa anskaffningsvärdet på ett tillförlitligt sätt samt att bedöma om det är en identifierbar tillgång vilken kommer att generera framtida ekonomiska fördelar.⁸⁵ Immateriella tillgångar med begränsad nyttjandeperiod skall skrivas av med årliga avskrivningar.⁸⁶ De immateriella tillgångarna med obegränsad nyttjandeperiod skall årligen testas för nedskrivning.⁸⁷ Den goodwill som

⁷⁹ BC 82

⁸⁰ BC 83

⁸¹ BC 84

⁸² IAS 1 punkt 123

⁸³ IAS 38 punkt 18

⁸⁴ IAS 38 punkt 48

⁸⁵ IAS 38 punkt 51

⁸⁶ IAS 38 punkt 97

⁸⁷ IAS 38 punkt 108

uppkommer i samband med ett rörelseförvärv skall inte bli föremål för avskrivningar. Istället skall denna goodwill prövas för om ett nedskrivningsbehov föreligger minst en gång per år.⁸⁸

3.5.2 Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt kan förekomma som uppskjuten skattefordran eller uppskjuten skatteskuld. Förekomsten av dessa beror i de flesta fall på att det redovisade värdet av en tillgång eller skuld skiljer sig från dess skattemässiga värde. Detta kallas en temporär skillnad, på grund av att effekten av skillnaden på periodens och tidigare perioders skattebetalningar förväntas bli den omvända i framtiden. Uppskjutna skatteskulder redovisas som avsättningar eftersom tidpunkten för återbetalning ofta är osäker. Redovisning av en uppskjuten skatteskuld har sin grund i att det redovisade värdet av en tillgång är större än det skattemässiga värdet. Det kan också ha sin grund i att det redovisade värdet för en skuld är mindre än det skattemässiga värdet. Uppskjutna skattefordringar redovisas som långfristiga fordringar. En sådan fordran har sin grund i att det redovisade värdet för en tillgång är mindre än det skattemässiga värdet. Förekomsten av en uppskjuten skattefordran kan även ha sin grund i att det redovisade värdet av en skuld är större än det skattemässiga värdet. Vidare kan skattefordran härröra från outnyttjade underskottsavdrag eller andra skatteavdrag.⁸⁹

Redovisning av inkomstskatter behandlas i IAS 12. Denna standard är utformad så att den skall vara oberoende av skattelagstiftningen i det land ett företag är verksamt.⁹⁰ Enligt punkt 51 skall värderingen av uppskjutna skattefordringar och skatteskulder baseras på hur företaget förväntas att återvinna eller reglera det redovisade värdet.⁹¹ Vidare står i punkt 56 angivet att det redovisade värdet av en uppskjuten skattefordran skall omprövas vid varje bokslutstillfälle. Detta värde skall reduceras i den mån det inte längre är sannolikt att tillräckliga skattepliktiga överskott kommer att finnas tillgängliga.⁹² En uppskjuten skattefordran som härrör sig till underskottsavdrag eller andra framtida skattemässiga avdrag skall enligt punkt 34 redovisas i den utsträckning det är sannolikt att avdragen kan avräknas mot överskott vid framtida beskattning.⁹³

3.5.3 Finansiella tillgångar, skulder och instrument

Finansiella instrument behandlas av IAS 32 *Finansiella instrument: Klassificering*, IAS 39 *Finansiella instrument: Redovisning och värdering* samt IFRS 7 *Finansiella instrument: Upplysningar*. Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller egetkapitalinstrument i ett annat företag.⁹⁴ Innebörden av definitionen beror på hur finansiella tillgångar och skulder samt egetkapitalinstrument definieras. Exempelvis innebär ett låneavtal, där ett företag lånar ut pengar till ett annat företag, en lånefordran, det vill säga en finansiell tillgång i det företag som lånar ut pengar. Det företag som erhåller lånet i form av en låneskuld har således en finansiell skuld. Köper ett företag nyemitterade aktier ger detta upphov till en finansiell

⁸⁸ IFRS 3 punkt 55

⁸⁹ Smith Dag, *Redovisningens språk*

⁹⁰ Ibid

⁹¹ IAS 12 punkt 51

⁹² IAS 12 punkt 56

⁹³ IAS 12 punkt 34

⁹⁴ IAS 32 punkt 11

tillgång hos företaget. De aktier det säljande företaget själv har emitterat är således egetkapitalinstrument.⁹⁵

När en finansiell tillgång eller skuld redovisas för första gången skall det ske till det verkliga värdet.⁹⁶ Ett verkligt värde erhålls bäst av noterade priser på en aktiv marknad. Finns ingen aktiv marknad att tillgå för ett finansiellt instrument tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. En värderingsteknik innefattar att använda nyligen genomförda transaktioner mellan kunniga parter som är oberoende av varandra, dessa parter skall ha ett intresse av att transaktionen genomförs. Vidare innefattar en värderingsteknik hänvisning till ett aktuellt värde för ett annat väsentligt likt instrument, analys av diskonterade kassaflöden och optionsvärderingsmodeller.⁹⁷ Det verkliga värdet uppskattas utifrån en värderingsteknik där marknadsinformation brukas i så hög grad som möjligt och företagspecifik information i så låg grad som möjligt.⁹⁸

3.5.4 Pensionsåtaganden

Pensionsåtaganden regleras i IAS 19 vilka avser ersättning utöver de lagstadgade pensionerna. Pensionsåtagandena benämns planer och kan vara antingen avgiftsbestämda eller förmånsbestämda. Vid en avgiftsbestämd plan är det den anställda som bär risken och företaget överför medel till särskilda fonder eller stiftelser. Utfallet av förvaltningen kan generera ett bättre eller sämre utfall än vad som kalkylerats. Redovisningen av pensionskostnader av en avgiftsbestämd plan är okomplicerad.⁹⁹

De pensionsplaner som är förmånsbestämda definieras enligt IAS 19 som de planer som ej klassificeras som avgiftsbestämda.¹⁰⁰ Redovisning av dessa planer är förknippade med vissa svårigheter. Antaganden måste göras för att bestämma vilken ersättning företaget är skyldigt att betala i framtiden. En förmånsbestämd plan inbegriper ofta villkor som att ersättningen anges i en viss procent av slutlönen, ett genomsnitt av lönen under de senaste fem åren eller att ersättningen baseras på en procentsats av lönen under de bästa åren. Vidare måste många demografiska samt finansiella aktuariella antagen göras.¹⁰¹

3.5.5 Avsättningar

IAS 37 behandlar avsättningar samt eventalförpliktelser. En avsättning redovisas som en skuld i balansräkningen medan eventalförpliktelser redovisas som en not. Avsättningar görs för framtida förpliktelser som är osäkra vad gäller sannolikheten för reglering, tidpunkten för reglering eller belopp. Exempel på avsättningar är produktgarantier, skadestånd, förlustkontrakt och omstruktureringar.¹⁰² I IAS 37 punkt 14 redogörs tre kriterier för när en avsättning skall redovisas i balansräkningen. Samtliga kriterier skall vara uppfyllda, det vill säga:

- ett företag har en befintlig förpliktelse till följd av en inträffad händelse

⁹⁵ Smith Dag, *Redovisningens språk*

⁹⁶ IAS 39 punkt 43

⁹⁷ IAS 39 punkt 48 A

⁹⁸ IAS 39 VT 75

⁹⁹ Marton Jan et al, *IFRS i teori och praktik*

¹⁰⁰ IAS 19 IN 6

¹⁰¹ Marton Jan et al, *IFRS i teori och praktik*

¹⁰² Sundgren Stefan et al, *Internationell redovisning teori och praxis*, (Studentlitteratur 2007)

- det är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen
- en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.¹⁰³

Värdering av avsättningar är förknippat med uppskattningar. Enligt IAS 37 punkt 36 skall en avsättning göras med det belopp som är den bästa uppskattningen av vad som krävs för att reglera den befintliga förpliktelsen på balansdagen.¹⁰⁴ Vidare skall en avsättning omprövas vid varje balansdag så att den återspeglar den aktuella bästa uppskattningen.¹⁰⁵

¹⁰³ IAS 37 punkt 14

¹⁰⁴ IAS 37 punkt 36

¹⁰⁵ IAS 37 punkt 59

4. Empiri/Analys

Detta kapitel presenterar de resultat som erhållits av vår undersökning. Kapitlet är upplagt på ett sådant sätt att resultat och analys kombineras löpande i texten. Resultatet presenteras i diagram och tabeller samt beskrivs deskriptivt. Jämförelser görs dels mellan industri- och finansbranschen men också mellan företagen inom respektive bransch. Signifikanta skillnader presenteras också vilka har kartlagts genom att vi utfört Mann-Whitney och Kruskal-Wallis test med erhållen information.

4.1 Placering av upplysningar

I IAS 1 punkt 113 och punkt 116 går att läsa att den upplysning som lämnas om betydande bedömningar och osäkerhet i uppskattningar skall lämnas i redovisningsprinciper eller i andra noter. Vår undersökning har visat att de företag som upplyser om betydande bedömningar och osäkerheter, oavsett bransch, tenderar att upplysa i enlighet med punkt 113 och punkt 116. Det vill säga antingen i specifik not eller i redovisningsprinciper.

Enligt IAS 8 punkt 5, är redovisningsprinciperna de principer, grunder, sedvänjor och regler samt den praxis som företaget tillämpar vid upprättandet och utformningen av finansiella rapporter. Här skall således redogöras för de principer som ligger till grund för företagets uppskattningar och bedömningar. Det är därmed mycket som innefattas av denna punkt vilket framgår av de årsredovisningar vi undersökt. Redovisningsprinciperna kan utgöra upp emot tio sidor och mer i årsredovisningen. Vår undersökning visar att de företag, oavsett bransch, som upplyst i redovisningsprinciper antingen placerar upplysningen under någon form av rubrik eller låter upplysningen komma löpande i texten utan rubrik. När upplysningen placeras löpande i texten har det varit svårare att se när upplysningen börjar och slutar. I många fall kan det till och med vara svårt att avgöra om det faktiskt är en upplysning. Detta eftersom den beblandas med mycket annan information. Placeras däremot upplysningen under en rubrik är det lättare att urskilja upplysningen från annan information som lämnas men det optimala är enligt oss när upplysningen lämnas i specifik not. De företag som lämnat upplysning i specifik not har en tydlig rubrik där det är lättare att urskilja var upplysningen börjar och slutar, vilket reducerar risken för missförstånd för användarna. Vanligen syns noten tydligt i en innehållsförteckning. Rubrikerna till noten lyder oftast: *Viktiga uppskattningar och bedömningar för redovisningsändamål, kritiska uppskattningar och väsentliga bedömningar, de viktigaste källorna till osäkerhet* eller liknande. I något enstaka fall finns företag som särskilt på uppskattningar och bedömningar där det tydligt går att urskilja punkterna 113 och 116. Vi vill dock poängtera att detta inte varit vanligt förekommande utan att majoriteten valt att namnge upplysningarna för både uppskattningar och bedömningar varför det är svårt att veta vad som är bedömningar respektive uppskattningar.

4.1.2 Placering av upplysningar – jämförelse mellan Industri och Finans

I diagram 4.1 som följer nedan beskrivs hur placeringen av upplysningarna skiljer sig mellan branscherna. I industribranschen ser vi att det är något vanligare att placera upplysningen i not medan företagen inom finansbranschen ställer sig förhållandevis lika till att upplysa i not eller redovisningsprinciper. Signifikansnivån är dock inte tillräckligt låg för att säga att skillnaden är signifikant (se bilaga 4).

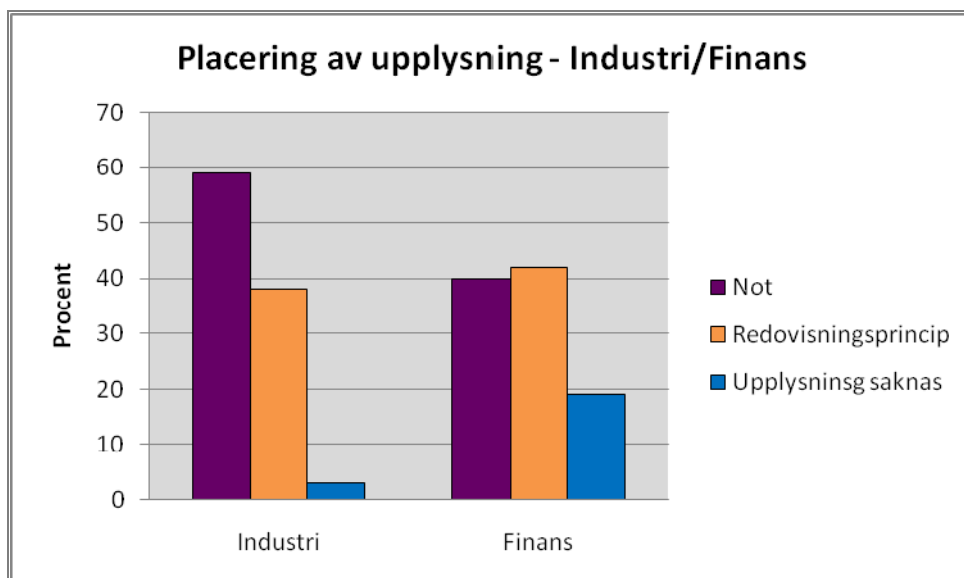

Diagram 4.1: Placering av upplysning – Industri/Finans

Undersökningen visade också att det är fler företag inom finans, i jämförelse med företagen i industri, som inte upplyser om osäkerhet uppskattningar och betydande bedömningar. Upp emot 20 procent av företagen i finans upplyser inte. Detta jämfört med industri där tre procent av företagen inte har upplyst. Vi kan alltså konstatera att företagen inom finansbranschen är mer restriktivt inställda till upplysningskraven, jämfört med industribranschen.

4.1.3 Placering av upplysningar inom industri

I diagram 4.1 går att utläsa var i årsredovisningen som företagen i industri placerat sina upplysningar. Av de 61 företag som undersökts inom industri finns två företag, ett i small-cap och ett i mid-cap, som inte alls har lämnat upplysning om osäkerhet i uppskattningar och betydande bedömningar. I large-cap har alla företag lämnat upplysning.

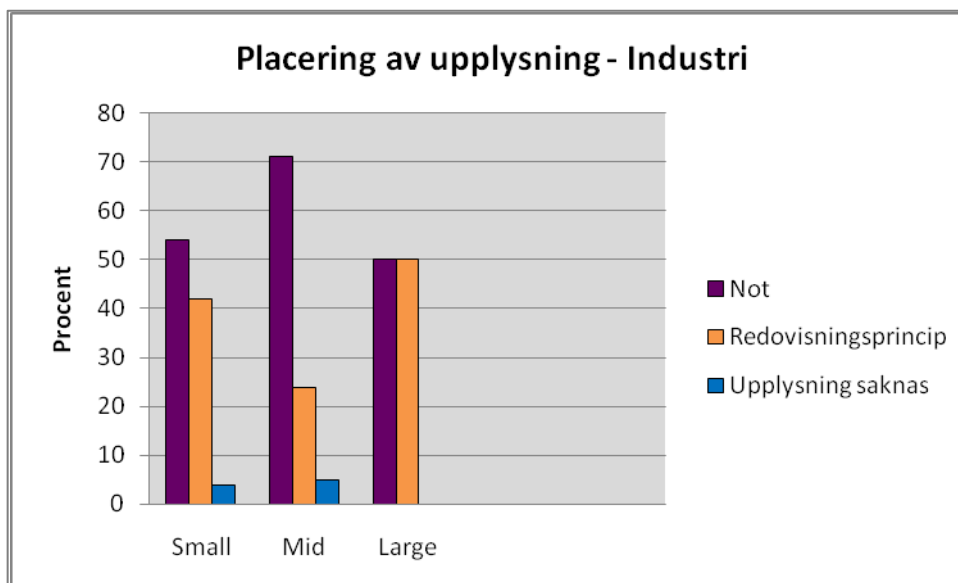

Diagram 4.2: Placering av upplysningar – Industri

Med vår insamlade data har vi utfört ett *Kruskall-Wallis test* som visar att det inte föreligger någon signifikant skillnad gällande var i årsredovisningen som företagen inom industri lämnar upplysningar (se bilaga 1). De företag inom industri som har lämnat upplysning, tenderar att något oftare upplysa i specifik not än i redovisningsprinciper, oavsett storlek på företag. I large-cap upplyser företagen lika ofta i redovisningsprinciper som i specifik not. Bland företagen i small-cap är skillnaden mellan var företagen upplyser inte lika stor som i mid-cap men upplysning i not är vanligast förekommande i båda fallen.

4.1.4 Placering av upplysningar inom Finans

Finansbranschen visade heller inte, liksom industri, någon signifikant skillnad gällande placeringen av upplysningarna (se bilaga 2). Detta kan som ovan nämns ha sin förklaring i att upplysning tillåts i både not och redovisningsprincip. I diagram 4.2 åskådliggörs var i årsredovisningen företagen upplyst.

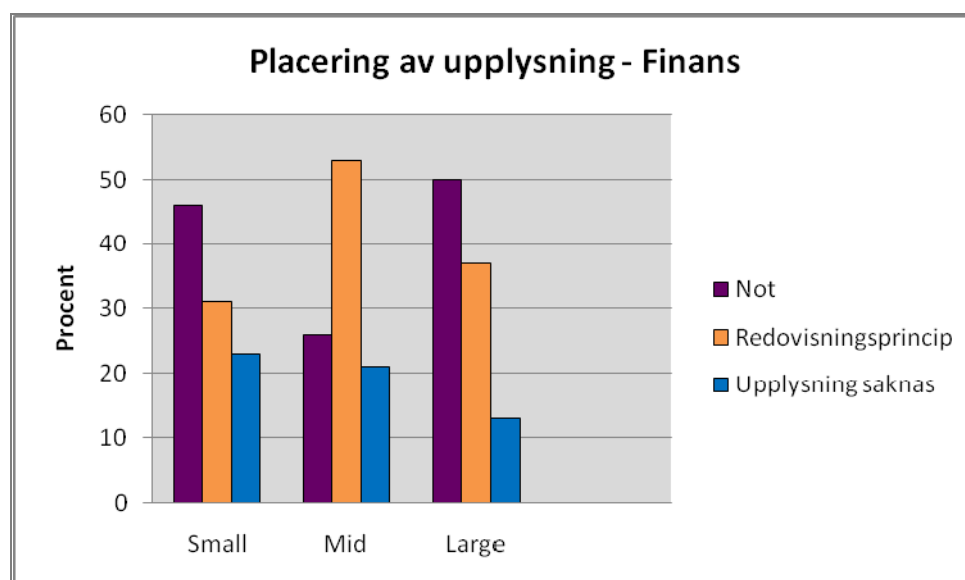

Diagram 4.3: Placering av upplysning Finans.

I small- och large-cap tycks det något vanligare att lämna upplysning i not. I mid-cap däremot tenderar företagen att oftare lämna upplysning i redovisningsprinciper. Av de 48 företag som undersökts var det nio företag, främst i small- och mid-cap, som inte upplyst om osäkerhet i uppskattningar och betydande bedömningar enligt punkt 113 och punkt 116. Dock kommer företagen i large-cap inte långt efter.

Sammanfattningsvis kan sägas att det inte förekommer någon signifikant skillnad mellan branscherna och inte heller inom branscherna avseende placering av upplysningarna. Resultatet visar också att fler företag inom finansbranschen inte lämnar någon upplysning, gällande IAS 1 punkt 113 och punkt 116, än företagen inom industri.

4.2. Upplysningarnas omfattning – jämförelse mellan Industri och Finans

I detta avsnitt presenteras de mest återkommande områdena som företagen i respektive bransch upplyst om. Inledningsvis görs en sammanställning i tabell 4.4 som procentuellt visar hur många av företagen i respektive bransch som upplyser om varje område samt medelantalet ord för upplysningarna.

Upplysningsområde	Industri n=61		Finans n=48		Asymp. Sig. (2-tailed)	
	%	Antal ord	%	Antal ord	%	Antal ord
Nedskrivning goodwill	84	97	29	60	0,000***	0,000***
Nedskrivning övr. imm./matr. AT	20	108	8	55	0,098	0,084
Uppskjuten skattefordran/skuld	46	92	27	47	0,045***	0,014***
Avsättning tvist/ansvarsförbindelse	31	84	4	12	0,000***	0,000***
Avsättning garantiåtaganden	18	59	2	(60)	0,009**	0,009**
Värdering förvaltningsfastigheter	0	0	38	62	0,000***	0,000***
Värdering finansiella tillg./skulder	0	0	13	123	0,005**	0,005**
Värdering fin.instrument	2	(11)	23	83	0,000***	0,000***
Lagervärdering	12	52	0	0	0,016***	0,016***
Successiv vinstavräkning	13	80	4	42	0,110	0,095
Intäkter	6	71	0	0	0,072	0,072
Ers. till anställda/pensionsåtaganden	49	118	15	102	0,000***	0,000***
Konsolidering	2	(116)	8	144	0,099	0,102

Tabell 4.4: Industri/Finans

(kursiv)= endast en observation.

*** > 99,9% **99,0-99,9% **95,0-99,0%

Värden < 95,0% ges ingen markering i tabell.

Tabell 4.4 presenterar medelantalet ord som upplysts för varje område i respektive bransch. Vi vill därför poängtera att i de fall som en enda observation gjorts, det vill säga att endast ett företag upplyst om ett område, kan medelvärdet i några fall ha blivit aningen högt (eller lågt). Dessa fall har markerats i kursiv stil inom parentes i tabellerna för att göra läsaren observant. Vi anser ändå att ett medelvärde gör informationen mer jämförbar och användbar än att alternativt presentera den totala summan av antal ord som alla företag i respektive bransch upplyst om, inom varje område. Det skulle innebära siffror i tusental. Med ett *Mann-Whitney test* har det undersökts huruvida signifikanta skillnader föreligger mellan branscherna med avseende på ett område (se bilaga 5). Skillnaderna avser om företagen upplyst eller ej samt medelantalet ord, vilket visas ovan i tabell 4.4.

I tabellen ser vi att det förekommer branschspecifika skillnader i huruvida företagen upplyser. Exempelvis har 84 procent av företagen inom industri lämnat upplysning gällande nedskrivning av goodwill, jämfört med finans, där 29 procent av företagen lämnat upplysning. Vi ser också att upplysningen är mer omfattande för företagen i industri. Detsamma gäller för ett flertal upplysningsområden, exempelvis uppskjuten skattefordran/skuld, avsättning för tvister och ansvarsförbindelser, ersättningar till anställda och pensionsåtaganden. Företagen inom finans tenderar dock att upplysa mer om exempelvis värdering av finansiella tillgångar och skulder samt värdering av finansiella instrument. Denna skillnad kan visserligen förklaras genom att företag i finansbranschen troligtvis berörs av dessa områden i större utsträckning än

företagen inom industribranschen. I tabell 4.4 går också att utläsa att företagen i båda branscherna tenderar att upplysa mer omfattande exempelvis gällande nedskrivning av goodwill. Anledningen till att det upplyses mer omfattande kring dessa områden kan exempelvis förklaras genom att de innefattar komplexa beräkningar. Gällande nedskrivning av goodwill måste företaget utföra en nedskrivningsprövning som exempelvis kräver beräkning av framtida kassaflöden vilket vidare kräver att rätt diskonteringsränta används. Som nämnts i avsnitt 3.3 anser Buisman att företag vilka har goodwill i balansräkningen skall lämna mer information än bara en upprepning av vad som skrivs beträffande nedskrivningstester. Information gällande hur en ändring av bedömningar och uppskattningar beträffande goodwill-posten kan påverka bolagets ställning och resultat anser Buisman vara bra.¹⁰⁶ Vår avsikt har som tidigare nämnts inte varit att bedöma kvaliteten på upplysningarna men vi vill ändå påpeka att sådan information Buisman nämner är relevant för läsaren. I vår undersökning har endast i enstaka fall påträffats årsredovisningar där sådan information lämnats.

I tabell 4.4 går också att utläsa att ersättning till anställda/pensionsåtaganden är ett område båda branscherna tenderar att upplysa mer omfattande kring. Pensionsåtaganden inbegriper omfattande finansiella och demografiska aktuariella beräkningar. Dessa beräkningar är förknippade med svårigheter och kräver bedömningar och uppskattningar av företagsledningen. I avsnitt 3.2.3 fastställs att det är en kostnad att producera en årsredovisning. Ju längre årsredovisningen är desto större blir kostnaden att producera den.¹⁰⁷ Vetskapen om detta visar att företagsledningen anser att dessa områden är viktiga eftersom de är villiga att låta dem utgöra en större plats i årsredovisningen.

Genom att vi utfört ett *Mann-Whitney test* kan vi undersöka om skillnaderna mellan branscherna är signifikanta. De två sista kolumnerna i tabell 4.4 visar signifikansnivån. Dessa siffror är hänvisade till procentenheter. Ju högre procenttal desto större sannolikhet att det föreligger en signifikant skillnad för respektive upplysningsområde. Områden där det finns en signifikant skillnad är följande:

- Nedskrivning goodwill
- Uppskjuten skattefordran/skuld
- Avsättning tvist/ansvarsförbindelse
- Avsättning garantiåtaganden
- Lagervärdering
- Värdering förvaltningsfastigheter
- Värdering finansiella tillgångar/skulder
- Värdering finansiella instrument
- Ersättning till anställda/pensionsåtaganden

Nedskrivning av goodwill, uppskjuten skattefordran/skuld, avsättning tvister/ansvarsförbindelser och ersättning till anställda är egentligen inte *mer* specifikt för något av företagen inom industri- eller finansbranschen. Dock visar vårt resultat att det förekommer en signifikant skillnad mellan hur branscherna upplyser om dessa områden. Företagen inom industribranschen upplyser oftare om dessa områden samt lämnar mer omfattande information gällande dessa upplysningar.

¹⁰⁶ Buisman Jan, "Första erfarenheterna av IFRS"

¹⁰⁷ Smith Dag, *Redovisningens språk*

För upplysning gällande avsättningar för garantiåtaganden samt lagervärdering finns en signifikant skillnad. Även här är det industriföretagen som dominerar både gällande hur ofta upplysning lämnas samt medelantalet ord. Denna skillnad kan dock ges en naturlig förklaring då dessa områden är utmärkande för branschen. Företagen inom finansbranschen innehar inte ett lager i samma utsträckning som företagen inom industribranschen. Industriföretagens rörelse innefattas exempelvis, till skillnad från finansföretagen, av tillverkning och distribution av varor, byggnadsprodukter samt elutrustning.¹⁰⁸ Vidare kan sägas att företagen inom industri därför ådrar sig garantiåtaganden i större utsträckning då de tillverkar fysiska produkter.

Det föreligger även en signifikant skillnad mellan branscherna med avseende på värdering av förvaltningsfastigheter, finansiella tillgångar/skulder samt finansiella instrument. Det är företagen inom finansbranschen som oftare lämnar upplysning gällande dessa områden samt har ett högre medelantal ord. En förklaring till denna skillnad kan vara att dessa områden utgör grunden för dessa företags verksamhet. Det skall dock påpekas att värdering av förvaltningsfastigheter främst förekommer hos fastighetsföretag inom finansbranschen. Överlag tenderar företagen inom industribranschen att oftare lämna upplysning gällande betydande bedömningar och osäkerhet i uppskattningar. Industriföretagen lämnar även ett högre medelantal ord kring dessa upplysningar. Detta tydliggörs i nästkommande avsnitt.

4.2.1 Medelantalet upplysningsområden – jämförelse mellan Industri och Finans

Av de totalt 109 stycken årsredovisningar som undersökts framgår att medelantalet upplysningsområden i industribranschen är högre än i finansbranschen samt att denna skillnad mellan branscherna är signifikant (se bilaga 3). I diagram 4.5 går att utläsa att företagen i industri normalt upplyser om cirka tre områden gällande IAS 1 punkt 113 och punkt 116. Företagen inom finans upplyser om cirka två områden. Av någon anledning anser sig alltså företag inom industribranschen genomföra fler betydande bedömningar och osäkra uppskattningar än företagen inom finansbranschen.

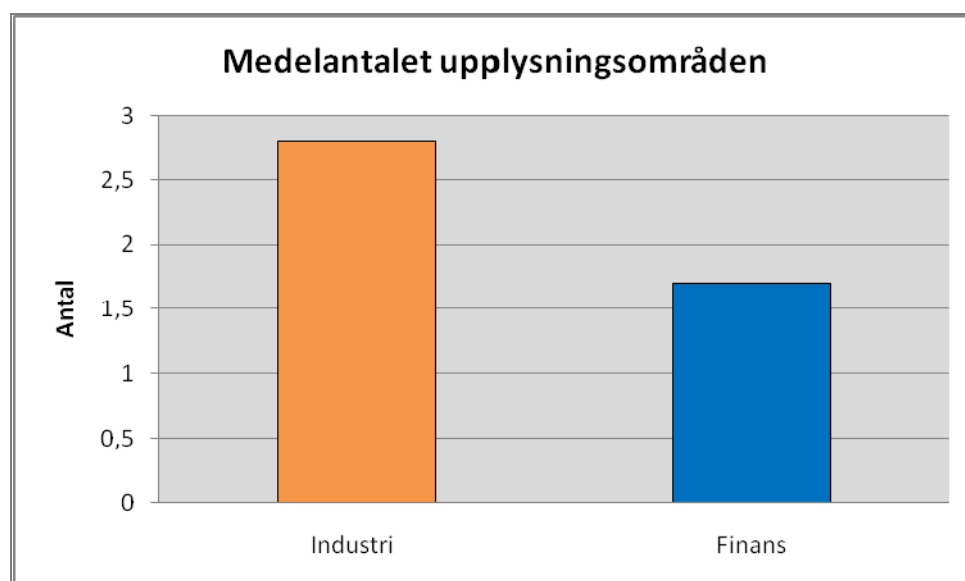

Diagram 4.5: Medelantalet upplysningsområde i Industri och Finans.

¹⁰⁸ <http://www.nasdaqomxnordic.com/sectors/Industrials>

En förklaring kan vara att företagen inom finansbranschen har inställningen att ett ökat informationsflöde från ett företag kan skada dess konkurrensställning.¹⁰⁹ Företagen gör en avvägning mellan affärshemligheter och öppenhet. Dock måste nämnas att vi behandlar två olika branscher med två olika verksamheter varför det kan finnas naturliga förklaringar till olika resultat.

Edlund och Anrell rekommenderar en begränsning av antal områden som beskrivs av företagens årsredovisningar. Detta eftersom läsaren skall kunna utläsa vilka antaganden som verkligen är kritiska och osäkra. Ett förslag som lämnas för att tydliggöra detta är att gradera osäkerhet och risk i uppskattningarna.¹¹⁰ En sådan gradering har inte förekommit i några av de årsredovisningar vi undersökt. Vi anser dock att det skulle vara en hjälp för läsaren med en sådan gradering speciellt då mycket omfattande upplysningar lämnas för att tydliggöra väsentlig information.

4.2.2 Medelantalet ord – jämförelse mellan Industri och Finans

Diagrammet nedan visar hur företagen i industribranschen tenderar att upplysa i större omfattning än företagen i finansbranschen. Industriföretagens upplysningar gällande IAS 1 punkt 113 och punkt 116 har ett genomsnitt på cirka 275 ord vilket nästan är dubbelt så många som finansföretagens. Med denna information har ett *Mann-Whitney test* utförts och testet visade att skillnaden är signifikant (se bilaga 3). Det vill säga, företagens upplysningar inom industri är mer omfattande än företagens i finansbranschen. Dock kan vi inte uttala oss om kvaliteten gällande upplysningarna. Däremot kan koppling göras till företagsledningens uppfattning om hur viktiga dessa upplysningar anses vara. Detta eftersom ju mer ord som förekommer desto större kostnad belastar företagen, eftersom det är en kostnad att producera en årsredovisning¹¹¹.

Buisman nämner i en artikel publicerad år 2006, att de flesta bolag inledningsvis lämnar information i upplysningen om att upprättandet av en årsredovisning medför att bedömningar och uppskattningar måste göras, samt att dessa kan avvika från verkligheten.¹¹² Detta förekommer även i de årsredovisningar vi undersökt gällande år 2007, då upplysningen ofta inleds med en allmän beskrivning av vad en betydande bedömning och osäkerhet i uppskattning innebär. Detta kan tyckas aningen ointressant eftersom det inte specifikt beskriver vad som är väsentligt för företaget i fråga och inte heller krävs av IAS 1 punkt 113 och punkt 116. Dock kan det ge en ökad förståelse för användaren men i vissa fall anser vi att denna inledning är onödigt lång. Istället anser vi att mer arbete skulle ha kunnat läggas ner på de företagsspecifika bedömningarna och uppskattningarna. Det kan anses aningen märkligt att företag väljer att låta en inledning av ovan nämnd art få utgöra en betydande plats i upplysningen, eftersom detta medför en ökad kostnad för årsredovisningen. Speciellt då det inte föreligger ett krav på en sådan inledning enligt punkterna 113 och 116 samt att det inte ger relevant information om det aktuella företaget.

¹⁰⁹ Armitage Seth & C Marston, "Corporate Disclosure, cost of capital and reputation: Evidence from finance directors"

¹¹⁰ Edlund Carina & G Anrell, "Andra året med IFRS"

¹¹¹ Oxelheim Lars, "Ingen indikation på ökad transparens"

¹¹² Buisman Jan, "Första erfarenheterna av IFRS"

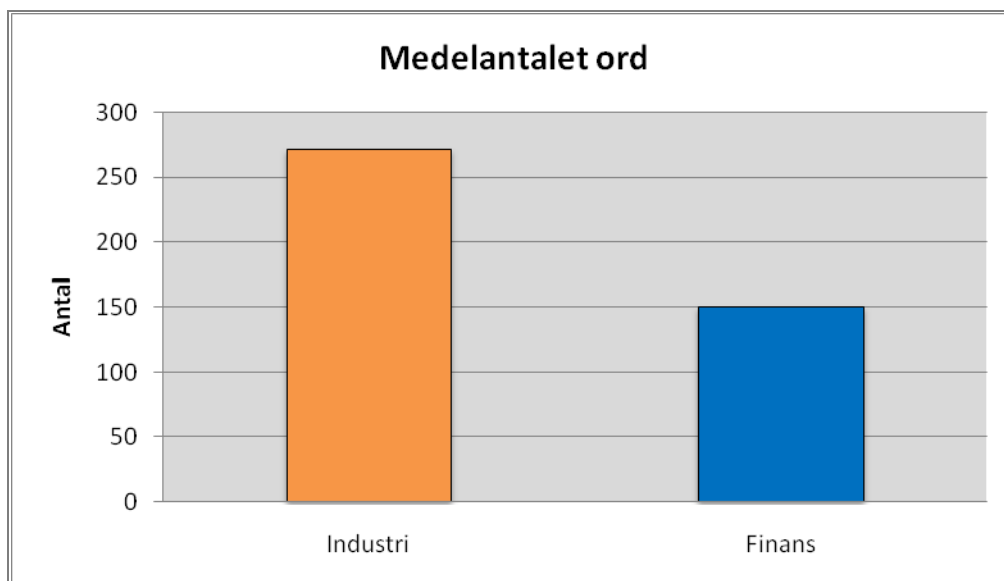

Diagram 4.6: Medelantalet ord i Industri och Finans.

Ett större medelantal ord behöver inte ses som en bättre prestation av industriföretagen. Det skall även understrykas att en alltför omfattande och detaljerad information kan vara till en nackdel. Informationen måste kommuniceras på ett sätt som är begripligt för användarna och ett högre medelantal ord är inte alltid en given lösning. Alltför omfattande detaljer gör det svårt för användare av årsredovisningen att urskilja företagets underliggande ekonomiska händelser.¹¹³ Vi anser att vissa företag inom båda branscherna lämnat onödigt långa och komplexa upplysningar. Detta eftersom det blir svårt för en användare att urskilja det väsentliga. Det är lätt att väsentlig information försvinner i en alltför komplex upplysning.

För att sammanfatta detta avsnitt kan sägas att företagen i industribranschen lämnar upplysningar med nästan ett dubbelt så högt medelantalord, jämfört med företagen inom finansbranschen. Två områden som båda branscherna upplyst mer omfattande om är nedskrivning av goodwill och ersättning till anställda/pensionsåtaganden. Industri dominerar även gällande medelantalet upplysningsområden.

4.3 Upplysningarnas omfattning – jämförelse *inom* branscherna Industri och Finans

I detta avsnitt presenteras hur de olika företagen inom respektive bransch har upplyst om de olika upplysningsområdena. Nedan i tabell 4.7 görs en sammanställning som procentuellt visar hur många av företagen i small- mid- och large-cap inom industri, som har upplyst om de olika områdena samt hur omfattande upplysningarna är. En likadan sammanställning görs för finansbranschen i tabell 4.8.

¹¹³ Barth E. Mary & K Schipper, "Financial Reporting Transparency"

	Industri					
	Small (n=26)		Medium (n=21)		Large (n=14)	
Upplyningsområde	%	Antal ord	%	Antal ord	%	Antal ord
Nedskrivning goodwill	77	94	86	81	93	126
Nedskrivning övr. imm./matr. AT	15	64	10	25	43	166
Uppskjuten skattefordran/skuld	50	88	33	92	57	99
Avsättning tvist/ansvarsförbindelse	8	52	33	67	71	102
Avsättning garantiåtaganden	12	22	14	42	36	90
Värdering förvaltningsfastigheter	0	0	0	0	0	0
Värdering finansiella tillg./skulder	0	0	0	0	0	0
Värdering fin.instrument	4	(11)	0	0	0	0
Lagervärdering	4	(47)	5	(57)	36	52
Successiv vinstavräkning	4	(68)	19	96	21	63
Intäkter	0	0	5	(16)	21	89
Ers. till anställda/pensionsåtaganden	29	92	57	77	86	173
Konsolidering	0	0	5	(165)	0	0

Tabell 4.7: Industrieföretagen

(kursiv) = endast en observation.

Ur tabell 4.7 går att utläsa att industrieföretagen inom large-cap övervägande tenderar att upplysa om fler områden samt att upplysningarna innefattas av fler ord. Detsamma går att utläsa i tabell 4.8 som beskriver hur finansföretagen upplyser.

	Finans					
	Small (n=13)		Medium (n=19)		L arge (n=16)	
Upplysningsområde	%	Antal ord	%	Antal ord	%	Antal ord
Nedskrivning goodwill	15	37	32	48	38	81
Nedskrivning övr. imm./matr. AT	0	0	5	(37)	19	61
Uppskjuten skattefordran/skuld	38	54	16	52	31	37
Avsättning tvist/ansvarsförbindelse	0	0	5	12	6	(11)
Avsättning garantiåtaganden	0	0	0	0	6	(60)
Värdering förvaltningsfastigheter	38	82	37	47	38	63
Värdering finansiella tillg./skulder	0	0	5	(181)	31	111
Värdering fin.instrument	23	51	16	112	31	84
Lagervärdering	0	0	0	0	0	0
Successiv vinstavräkning	0	0	5	(52)	6	(31)
Intäkter	0	0	0	0	0	0
Ers. till anställda/pensionsåtaganden	0	0	5	(84)	38	105
Konsolidering	0	0	5	(125)	19	150

Tabell 4.8: Finansföretagen

(kursiv) = endast en observation.

Även här ser vi att företagen i large-cap uppger om fler områden och att upplysningarna består av ett högre medelantal ord. Undantagsvis kan vi se att företagens upplysningar i small-cap, gällande förvaltningsfastigheter, innefattas av fler ord än företagen i både mid-cap och large-cap. Dock kan vi inte säga något om orsaken till denna avvikelse då undersökningens syfte inte är att djupgående analysera enskilda företag. Vilket kanske hade kunnat ge en förklaring till denna företeelse.

För att tydliggöra den information som går att utläsa i diagram 4.7 och 4.8 innehåller nästkommande två avsnitt överskådliga diagram som visar skillnader mellan de olika storlekarna på företagens inom respektive bransch.

4.3.1 Medelantalet upplysningsområden inom Industri/Finans

I diagram 4.9 presenteras antalet upplysningsområden för de olika företagen inom de olika storlekskategorierna för respektive bransch. I diagrammet går att läsa att företagen i large-cap, i båda branscherna har upplyst om flest områden. Därefter kommer företagen i mid-cap som nära följs av företagen small-cap. Vad som är utmärkande för båda branscherna är att det föreligger en markant skillnad mellan företagen i large-cap och företagen i de resterande storlekskategorierna. Skillnaden är inte lika stor mellan företagen i small- och mid-cap som mellan mid- och large-cap.

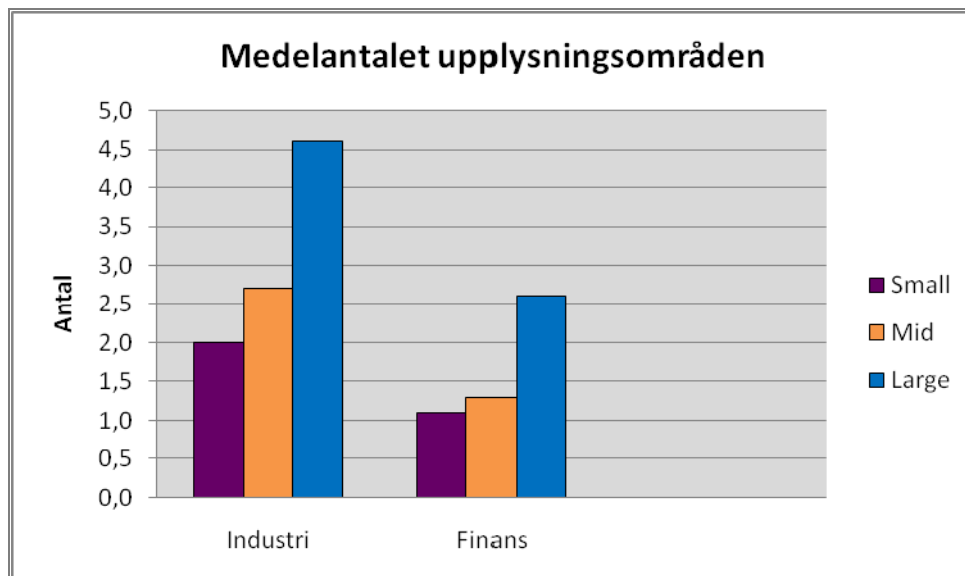

Diagram 4.9: Medelantalet upplysningsområden i small–mid–large-cap

Genom *Kruskall-Wallis test* har kartlagts huruvida det föreligger signifikanta skillnader mellan de olika storlekskategorierna, gällande hur många områden företagen upplyser om. I bilaga 3 kan utläsas att det finns en signifikant skillnad mellan branscherna. Särskilt utmärkande är att företagen i large-cap för båda branscherna, upplyser om fler områden. Bilaga 3 visar också, vilket även går att utläsa i diagrammet ovan, att det inte är ett lika stort gap mellan företagen i small-och mid-cap som mellan mid- och large-cap. Denna skillnad går även att se gällande de medelantal ord som upplysningarna innefattas av. Detta beskrivs i nästa avsnitt.

4.3.2 Medelantalet ord inom Industri/Finans

Diagram 4.10 visar medelantalet ord för de olika företagen i de olika storlekskategorierna. Även i detta diagram ser vi att företagen i large-cap i respektive bransch dominerar vad gäller medelantal ord i upplysningar gällande IAS 1 punkt 113 och punkt 116. Därefter följer företagen i mid-cap som följs av dem i small-cap. Ett *Kruskall-Wallis test* visade att skillnaden mellan de olika företagen i de olika storlekskategorierna var signifikanta (se bilaga 3).

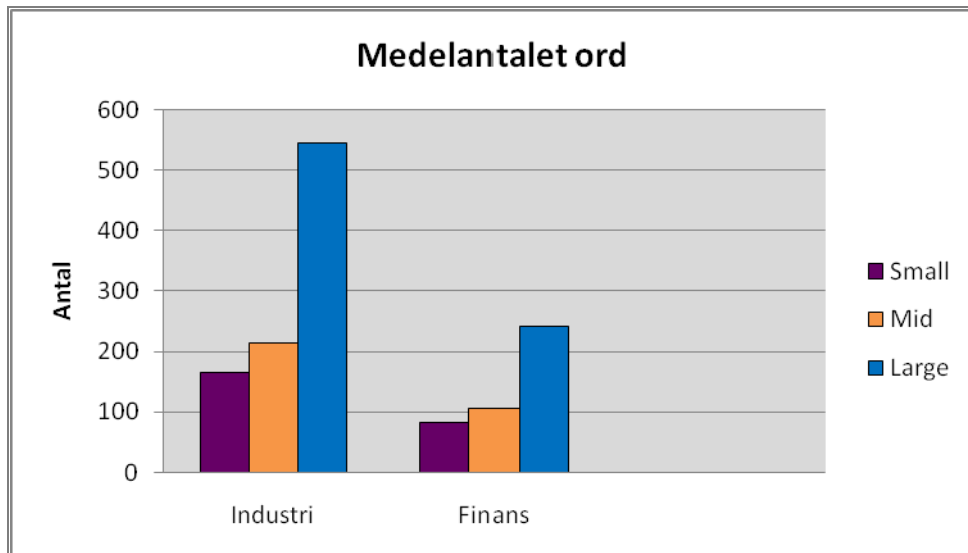

Diagram 4.10: Medelantalet ord i small-mid-large-cap.

Både diagram 4.9 och 4.10 visar att large-cap företagen i respektive bransch upplyser om fler områden samt att upplysningarna innefattas av fler antal ord. Företagen i mid-cap och small-cap upplyser på ungefär samma nivå och kommer hamnar relativt långt efter företagen i large-cap som ligger i en klass för sig.

För att sammanfatta avsnitt 4.3 skall sägas att de större företagen i båda branscherna dominerar både vad gäller medelantalet områden och ord för upplysningskraven i IAS 1 punkt 113 och punkt 116.

5. Slutsats

Detta kapitel svarar på de forskningsfrågor författarna formulerat i kapitel 1. Frågorna inleder slutsatsen och besvaras i nästkommande avsnitt där också innebörden av svaren diskuteras. Avslutningsvis presenteras förslag till framtida studier.

5.1 Inledning

De forskningsfrågor vi har för avsikt att ge svar på med denna uppsats är som tidigare nämnt följande:

- Vilka områden gällande IAS 1 punkt 113 och 116 upplyser företag inom industri- och finansbranschen om, hur omfattande är upplysningarna samt var i årsredovisningen placeras dessa upplysningar?
- Vilka variationer förekommer mellan företagen i samma bransch och mellan de två olika branscherna gällande föregående frågeställning?

Nedan besvaras frågorna under rubriker vilka härstammar från det upplägg som använts i Empiri/Analyskapitlet.

5.1.1 Placering av upplysningar

Företagen inom industri- och finansbranschen lämnar upplysningar, gällande IAS 1 punkt 113 och 116, både bland redovisningsprinciper och i enskilda noter. Det finns ingen signifikant skillnad vare sig mellan branscherna eller inom respektive bransch avseende placering av upplysning. Anledningen till att detta anser vi bero på att IAS 1 punkt 113 tillåter upplysning i redovisningsprinciper samt i not. Punkt 116 nämner dock specifikt att upplysning skall lämnas i not men eftersom de två punkterna sällan särskiljs kan dessa upplysningar ändå förekomma bland redovisningsprinciperna.

Vi anser att placering av upplysning i enskild not med en tydlig rubrik är det optimala förfarandet. Genom detta uppmärksammas läsaren bättre samt att det är lättare att urskilja var upplysningen börjar och slutar. Vi anser därför att särskilt krav på upplysning i enskild not borde finnas även i punkt 113 vilket skulle omöjliggöra en placering bland redovisningsprinciperna. Istället skulle företagen enligt IFRS tvingas lämna upplysningen på ett tydligt sätt i enskild not.

5.1.2 Medelantalet områden

De upplysningsområden som är vanligast förekommande i årsredovisningarna år 2007 hos företagen inom industri- och finansbranschen gällande IAS 1 punkt 113 och 116 går att utläsa i tabell 4.11.

Upplyningsområden	Signifikant skillnad mellan branscherna I/F
Nedskrivning goodwill	X
Nedskrivning övr. imm./matr. AT	
Uppskjuten skattefordran/skuld	X
Avsättning tvist/ansvarsförbindelse	X
Avsättning garantiåtaganden	X
Värdering förvaltningsfastigheter	X
Värdering finansiella tillg./skulder	X
Värdering fin.instrument	X
Lagervärdering	X
Successiv vinstavräkning	
Intäkter	
Ers. till anställda/pensionsåtaganden	X
Konsolidering	

Tabell 4.11

För några av dessa upplysningsområden föreligger signifikanta skillnader mellan branscherna vilka går att utläsa i kolumn två. Några av de ovan nämnda upplysningsområdena kan ses som mer specifika för de olika branscherna. Exempelvis kan lagervärdering enklare kopplas samman med industribranschen då detta upplysningsområde berör denna branschs verksamhet i högre grad. Detsamma gäller för finansföretagen och exempelvis värdering av finansiella tillgångar och skulder. Den slutsats vi kan dra av vår undersökning är att det är fler industriföretag som upplyser om de upplysningsområden som berör båda branschernas verksamhet. Företagen inom industri tenderar att upplysa i de fall då industribranschen har en koppling till upplysningsområdet. Exempelvis är det förståeligt att företagen inom industri inte anser att det föreligger betydande bedömningar gällande värdering av finansiella tillgångar och skulder i samma grad som företagen inom finansbranschen. Därmed kan finnas en naturlig förklaring till att upplysning saknas. Företagen inom finansbranschen däremot, har endast varit dominerande på de upplysningsområden som är specifika för dess bransch, exempelvis värdering av finansiella instrument, tillgångar och skulder.

Det föreligger en signifikant skillnad mellan branscherna avseende hur många områden företagen upplyser om gällande IAS 1 punkt 113 och 116. Industriföretagen upplyser i medeltal om cirka tre områden jämfört med finansföretagen som i medeltal upplyser om cirka två områden. Med detta som utgångspunkt ser vi företagen inom finans som mer restriktivt inställda till upplysningskraven. Vi anser att detta beror på att företagen gör en avvägning mellan affärshemligheter och öppenhet där företagen inom finansbranschen lägger större vikt vid att behålla känslig information.

Inom de båda branscherna finns också en signifikant skillnad avseende medelantalet upplysningsområden mellan de tre storlekskategorierna small- mid- och large-cap. För båda branscherna är det företagen i large-cap som upplyser om flest områden. Vi anser det vara tveksamt att detta skulle bero på att företagen inom large-cap är mer utsatta för betydande

bedömningar och osäkerhet i uppskattningar än de mindre företagen. En rimlig förklaring kan vara att de större företagen känner en högre press på att prestera fullgoda årsredovisningar, eftersom de kan tyckas mer utsatta för medial granskning, samt att de har större resurser än de mindre företagen.

5.1.3 Medelantalet ord

Medelantalet ord avseende upplysningskraven i IAS 1 punkt 113 och 116 för industriföretagen är dubbelt så högt jämfört med finansföretagen. Inom de båda branscherna är det företagen i large-cap som upplyser om det högsta medelantalet ord. Med utgångspunkt från att ett högre medelantal ord är synonymt med företagsledningens uppfattning om hur viktiga upplysningarna är, finner vi att företagen inom industribranschen anser dessa vara viktigare än företagen inom finansbranschen. Med samma utgångspunkt finner vi även att de största företagen inom respektive är av samma uppfattning.

Vi anser dock inte att det nödvändigtvis måste vara så att företagen som lämnat upplysning med ett högre medelantal ord uppfyllt kraven bättre. Detta eftersom vi i många fall noterat att det upplyses om information av en mer generell karaktär vilket inte gör upplysningen bättre. Istället anser vi att betydande bedömningar och osäkra uppskattningar som berör företaget i fråga skall utgöra en större del av upplysningen.

5.2 Förslag till framtida studier

Denna uppsats bygger på en kvantitativ metod varför en djupgående analys kring varje företags tanke bakom upplysningskravet i punkt 113 och 116 inte kan fastställas. Vi tycker därför att det kunde vara intressant att genomföra en studie kring samma ämne med en kvalitativ metod. Detta eftersom det då skulle ges möjlighet att exempelvis visa hur en företagsledning fastställer vad som utgör en osäker uppskattning. Vidare skulle det vara möjligt att utreda huruvida en företagsledning resonerar kring kostnaden och nyttan med dessa upplysningskrav samt att redogöra för beslutsfattande kring hur omfattande en sådan upplysning skall vara.

Källförteckning

Böcker

Artsberg Kristina, *Redovisningsteori– policy och– praxis*, (Liber AB 2003)

Brent Robert J, *Applied Cost-Benefit Analysis*, (2006)

Deegan Craig, Unerman Jeffrey, *Financial Accounting Theory*, (Mc Graw Hill Education 2006)

Eliasson Annika, *Kvantitativ metod från början*, (Studentlitteratur Lund 2006)

Holme Magne Idar och Solvang Krohn Bernt, *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder* (Studentlitteratur Lund, 1997)

Jacobsen Dag Ingvar, *Vad, hur och varför?– Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*, (Studentlitteratur Lund, 2002)

Marton et. al, *IFRS– i teori och praktik*, (Bonnier utbildning AB 2008)

Patel Runa och Davisson Bo, *Forskningsmetodikens grunder– Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Studentlitteratur Lund 1994

Rimmel Gunnar, *Human Resource Disclosures*, School of Economics and Commercial Law at Göteborg University 2003

Smith Dag, *Redovisningens språk*, (Studentlitteratur 2006)

Sundgren Stefan et al, *Internationell redovisning teori och praxis*, (Studentlitteratur 2007)

Svenberg Sven-Åke, Kedner Gösta, *Koncernredovisning*, (Studentlitteratur 2000)

Artiklar och tidskrifter

Armitrage Seth & C Marston, “Corporate Disclosure, cost of capital and reputation: Evidence from finance directors”, *British Accounting Review*, 40, (2008): s. 314-336

Ax Christian & J Marton, *Human capital disclosures and management practices*, *Journal of intellectual capital*, 3, (2008): s. 433-455

Barth E. Mary & K Schipper, “Financial Reporting Transparency”, *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 23, (2008): s.173-190

Bauwhede Heidi Vander & M Willekens, “Disclosure on Corporate Governance in the European Union”, *Corporate Governance: An international review*, 16, (2008): s. 101-115

Botosan C.A, "Disclosure level and the cost of equity capital", *The accounting review*, 72, (1997): 323-350

Buisman Jan, "Första erfarenheterna av IFRS", *Balans* 5 (2006)

Edlund Carina & G Anrell, "Andra året med IFRS", *KPMG Forefront*, 1, (2007): s.25-26

Healy P.M & Palepu K.G, "Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: a review of the empirical disclosure literature", *Journal of accounting and Economics*, 31, (2001): s. 405-440

Li Ming & K Madarász, "When mandatory disclosure hurts: Expert advice and conflicting interests", *Journal of Economic Theory*, 139, (2008): s.47-74

Oxelheim Lars, "Ingen indikation på ökad transparens", *Balans* 4 (2006)

Redovisningsstandarder

Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS 2008

Berörda standarder:

IAS 1

IAS 8

IAS 12

IAS 19

IAS 32

IAS 37

IAS 38

IAS39

IFRS 3

A Guide through International Financial Reporting Standards, Juli 2008, Basis for Conclusions on IAS 1 *Presentation of Financial Statements*

Webbadresser

<http://omxnordicexchange.com/investors/handelsinformation/nordiskaborsen/>, 08-11-16

<http://www.nasdaqomxnordic.com/sectors/Industrials>, 08-12-12

<http://www.nasdaqomxnordic.com/sectors/Financials>, 08-12-12

Övrigt

SPSS elektroniska material, version 14.0 för Windows

Bilagor

Bilaga 1- Kruskal-Wallis Test- Variationer inom Industri.

Variabel	Storlek	N	Mean Rank	Asymp. Sig.
Placering av upplysning	L	14	35,25	0,225
	M	21	26,62	
	S	26	32,25	
	Totalt	61		
Antalet upplysningsområden	L	14	48,11	0,000
	M	21	30,71	
	S	26	22,02	
	Totalt	61		
Antalet ord	L	14	45,50	0,000
	M	21	29,83	
	S	26	24,13	
	Totalt	61		

Bilaga 2- Kruskal-Wallis Test- Variationer inom Finans.

Variabel	Storlek	N	Mean Rank	Asymp. Sig.
Placering av upplysning	L	16	24,56	0,623
	M	19	26,32	
	S	13	21,77	
	Totalt	48		
Antalet upplysningsområden	L	16	30,72	0,075
	M	19	21,84	
	S	13	20,73	
	Totalt	48		
Antalet ord	L	16	31,13	0,065
	M	13	20,74	
	S	19	21,85	
	Totalt	48		

Bilaga 3- Kruskal-Wallis Test- Skillnad mellan företagens storlek avsett bransch.

Variabel	Storlek	N	Mean Rank	Asymp. Sig.
Placering av upplysning	L	30	58,03	0,776
	M	40	53,25	
	S	39	54,46	
	Totalt	109		
Antalet upplysningsområden	L	30	73,13	0,001
	M	40	50,73	
	S	39	45,44	
	Totalt	109		
Antalet ord	L	30	71,90	0,003
	M	40	49,45	
	S	39	47,69	
	Totalt	109		

Bilaga 4- Mann-Whitney Test- Skillnad mellan branscher oavsett storlek.

Variabel	Bransch	N	Mean Rank	Asymp. Sig.
Placering av upplysning	I	61	3 440,0	0,564
	F	48	2 555,00	
	Totalt	109		
Antalet upplysningsområden	I	61	3 995,00	0,000
	F	48	2 000,00	
	Totalt	109		
Antalet ord	I	61	4 009,00	0,000
	F	48	1 986,00	
	Totalt	109		

Bilaga 5- Mann-Whitney Test- Skillnader mellan branscher.

Upplyningsområde	Variabel	Bransch	N	Mean Rank	Asymp. Sig. (2-tailed)
Nedskrivning goodwill	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	68,07 38,40	0,000
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	70,60 35,18	0,000
Nedskrivning örv. imm./matr AT	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	57,72 51,54	0,098
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	57,86 51,36	0,084
Uppskjuten skattefordran/skuld	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	59,52 49,26	0,045
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	60,77 47,67	0,014
Avsättning tvist/ansvarsförbindelse	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	61,48 46,77	0,000
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	61,79 46,38	0,000
Avsättning garantiåtaganden	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	58,83 50,14	0,009
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	58,82 50,15	0,009
Värdering förvaltningsfasigheter	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	46,00 66,44	0,000
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	46,00 66,44	0,000
Värdering finansiella tillg./skulder	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	52,00 58,81	0,005

	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	52,00 58,81	0,005
Värdering finansiella instrument	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	49,89 61,49	0,000
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	49,80 61,60	0,000
Lagervärdering	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	57,75 51,50	0,016
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	57,75 51,51	0,016
Successiv vinstavräkning	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	57,15 52,27	0,110
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	57,25 52,15	0,095
Intäkter	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	56,57 53,00	0,072
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	56,57 53,00	0,072
Ers. till anst./pensionåtaganden	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	63,30 44,45	0,000
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	63,33 44,42	0,000
Konsolidering	Upplyst/ej upplyst	I F Totalt	61 48 109	53,39 57,04	0,099
	Antalet ord	I F Totalt	61 48 109	53,41 57,02	0,102

Bilaga 6- Företagen som innefattas av studien

Industriföretag	Storlek S/M/L
Alfa Laval	L
ASSA ABLOY	L
Atlas Copco	L
Hexagon	L
Lindab International	L
NCC	L
SAAB	L
Sandvik	L
SCANIA	L
Seco tools	L
Securitas	L
SKF	L
Trelleborg	L
Volvo	L
ÅF	M
Be Group	M
Beijer Alma	M
Beijer	M
Cardo	M
Cision	M
Fagerhult	M
Gunnebo	M
Haldex	M
Intrum Justitia	M
Indutrade	M
ITAB Shop Concept	M
Munters	M
NIBE Industrier	M
Niscaiah Group	M
PEAB	M
PEAB Industrier	M
SAS	M
SWECO	M
Transcom WorldWide	M
VBG GROUP	M
ACAP Invest	S
Bong Ljungdahl	S
BTS Group	S
Consilium	S
CTT Systems	S
Duroc	S

HL Display	S
Inellecta	S
Lamhults Design Group	S
Malmbergs Elektriska	S
Midway	S
Nova Cast technologies	S
Nederman Holding	S
OEM International	S
Opcon	S
Poolia	S
Proffice	S
Rederi AB Transatlantic	S
Rejler Koncernen	S
Semcon	S
SinterCast	S
Svedbergs	S
Studsvik	S
Tricorona	S
Uniflex	S
XANO Industri	S
Finansföretag	
Castellum	L
Fabege	L
Hufvudstaden	L
Industrivärden	L
Investor	L
JM	L
Kaupthing bank	L
Kinnvik	L
Latour	L
Lundberg Företagen	L
Melker Schörling	L
Nordea Bank	L
Ratos	L
SEB	L
Sve. Handelsbanken	L
Swedbank	L
Avanza Bank Holding	M
Brinova fastigheter	M
Bure Equity	M
D. Carnegie	M
East Capital Explorer	M
Fast Partner	M
HEBA	M
HQ	M
Kungsleden	M
Klövern	M
Atrium Ljungberg	M
Säkl	M

Neonet	M
Nordnet	M
Öresund	M
Skanditek	M
Vostook Nafta Investment	M
Wallenstam	M
Wilborgs Fastigheter	M
Affärsstrategerna	S
Fast.Balder	S
Catena	S
Dagon	S
Din Bostad Sverige	S
Diös Fastigheter	S
Geveko	S
Havsfrun Investment	S
Linkmed	S
Ledstiernan	S
Luxonen	S
Sagax	S
Traction	S